

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька Академія»
Навчально-науковий інститут лінгвістики
Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему:

**«Способи словотвору англійських технічних термінів у сфері
інформаційних технологій та їх продуктивність»**

Виконала: студентка II курсу, групи МА-2

спеціальності: 035 Філологія

спеціалізації: 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Мармоль Діана Анатоліївна

прізвище, ім'я, по батькові автора

Керівник Заблоцький Юрій Валерійович

науковий ступінь, звання, прізвище, ім'я, по батькові

Рецензент _____

науковий ступінь, звання, прізвище, ім'я, по батькові

Острог – 2025 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВОТВОРУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	6
1.1. Поняття термін та специфіка технічної термінології	6
1.2. Словотворчі процеси в англійській технічній термінології.....	14
1.3. Функціональні характеристики англійської ІТ-термінології.....	24
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ СПОСОБІВ СЛОВОТВОРУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	34
2.1. Морфологічні способи словотвору.....	34
2.2. Афіксація.....	41
2.3. Словоскладання.....	50
2.4. Аббревіація та акронімія	59
2.5. Конверсія.....	67
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність дослідження. Стрімкий розвиток інформаційних технологій у XXI столітті зумовлює постійне оновлення та розширення англійської технічної термінології, що ставить перед фахівцями з мовного посередництва та викладачами англійської мови нові виклики. Глобалізація ІТ-сфери та домінування англійської мови як мови міжнародного спілкування в технологічному секторі актуалізують необхідність системного вивчення механізмів творення нових термінів. Розуміння словотворчих процесів є критично важливим для перекладачів, які працюють з технічною документацією, викладачів англійської мови для спеціальних цілей (ESP) та фахівців з TESOL, які готують студентів до професійної комунікації в ІТ-індустрії.

Динамічність англійської ІТ-термінології проявляється у високій продуктивності різноманітних словотворчих моделей, серед яких афіксація, словоскладання, аббревіація, акронімія та конверсія. Щороку у сфері інформаційних технологій з'являються тисячі нових термінів, що відображають інноваційні концепції, технології та процеси. Ця лексична динаміка потребує комплексного лінгвістичного аналізу для забезпечення ефективної міжмовної та міжкультурної комунікації, адекватного перекладу технічної документації та розробки сучасних методик викладання англійської мови професійного спрямування. Особливо актуальним є визначення продуктивності різних способів словотвору, що дозволяє прогнозувати тенденції термінотворення та оптимізувати процеси перекладу й навчання.

Ступінь розробленості проблеми. Теоретичні засади термінознавства закладено у працях українських науковців М. О. Вакуленко, Л. М. Томіленко, О. М. Тур, які досліджували специфіку української та міжнародної термінології. Словотворчі процеси в англійській мові детально проаналізовано в роботах зарубіжних лінгвістів Л. Бауера, Р. Лібера, І. Плага, Г. Бооя. Специфіку англійської комп'ютерної термінології вивчали І. А. Кізіл, М. М. Літвінова,

О. Р. Сидоренко, І. М. Фесенко, О. М. Сивачук, Н. М. Тимощук, які проаналізували структурні особливості та способи творення ІТ-термінів. Питання перекладу технічних текстів розглядали А. П. Болотнікова, Н. В. Бечкало, О. В. Тищенко, С. Ю. Юхимець. Проте комплексного дослідження продуктивності різних способів словотвору англійських ІТ-термінів у сфері штучного інтелекту досі не проводилося, що й зумовлює актуальність цієї магістерської роботи.

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз способів словотвору англійських технічних термінів у сфері інформаційних технологій та визначити їх продуктивність.

Завдання дослідження:

1. Розкрити поняття «термін» та охарактеризувати специфіку технічної термінології.
2. Описати основні словотворчі процеси в англійській технічній термінології.
3. Визначити функціональні характеристики англійської ІТ-термінології.
4. Проаналізувати морфологічні способи словотвору англійських ІТ-термінів.
5. Дослідити продуктивність афіксації, словоскладання, аббревіації, акронімії та конверсії у творенні термінів сфери інформаційних технологій.
6. Встановити найпродуктивніші моделі словотворення в англійській ІТ-термінології.

Об’єкт дослідження – англійські технічні терміни у сфері інформаційних технологій.

Предмет дослідження – способи словотвору англійських технічних термінів у сфері інформаційних технологій та їх продуктивність.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань використано комплекс загальнонаукових та спеціальних лінгвістичних

методів: метод аналізу та синтезу наукової літератури – для визначення теоретичних засад дослідження; описовий метод – для систематизації та інтерпретації зібраного матеріалу; метод компонентного аналізу – для виявлення структурних елементів термінів; словотвірний аналіз – для встановлення способів творення термінів; кількісний метод – для визначення продуктивності різних словотворчих моделей; метод класифікації – для систематизації термінів за способами словотвору.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі продуктивності різних способів словотвору сучасних англійських ІТ-термінів; у встановленні кількісних показників використання афіксації, словоскладання, аббревіації, акронімії та конверсії у термінотворенні; у визначенні найпродуктивніших словотворчих моделей англійської ІТ-термінології з урахуванням новітніх тенденцій розвитку інформаційних технологій.

Практична значущість роботи визначається можливістю використання результатів дослідження у практиці перекладу технічної документації, у викладанні курсів англійської мови для спеціальних цілей (ESP), термінознавства, перекладознавства, при підготовці навчальних посібників з англійської ІТ-термінології, а також у діяльності фахівців з мовного посередництва, які працюють у сфері інформаційних технологій. Результати можуть бути корисними для викладачів TESOL при розробці спеціалізованих програм навчання англійської мови для майбутніх ІТ-спеціалістів.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменування) та додатків. Загальна обсяг роботи 96 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВОТВОРУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

1.1. Поняття термін та специфіка технічної термінології

У сучасній лінгвістиці питання термінології посідає особливе місце, оскільки терміни становлять основу професійного спілкування в будь-якій галузі знань. Дослідження природи терміна, його властивостей та функцій є предметом уваги багатьох науковців, які прагнуть визначити чіткі критерії розмежування термінологічної та загальноповсякденної лексики. У працях із термінознавства підкреслюється, що термін є особливою лексичною одиницею, яка характеризується точністю значення, системністю та відсутністю емоційного забарвлення. Специфіка термінології полягає в її здатності номінувати фахові поняття таким чином, щоб забезпечити однозначність розуміння між спеціалістами певної галузі.

Теоретичні основи українського термінознавства значною мірою розроблені у монографічних дослідженнях, які аналізують термінологічну лексику як складний багаторівневий феномен. Дослідниця Л. М. Томіленко у своїй роботі розглядає термінологічну лексику в контексті сучасної тлумачної лексикографії української літературної мови, підкреслюючи важливість системного підходу до вивчення термінів [29, с. 18]. Авторка наголошує, що термін функціонує не ізольовано, а як елемент цілісної терміносистеми, де кожна одиниця пов'язана з іншими семантичними, словотвірними та граматичними відношеннями. Такий підхід дозволяє розглядати термінологію не просто як сукупність слів, а як структуровану систему номінацій, що відображає понятійний апарат певної науки чи галузі.

Методологічні засади дослідження української термінології охоплюють широкий спектр питань від кодифікації до лексикографічної практики. Комплексний підхід до аналізу термінологічних одиниць передбачає вивчення

їхніх структурних, семантичних та функціональних характеристик у взаємозв'язку з екстралінгвістичними факторами [7, с. 45]. У сучасному термінознавстві спостерігається тенденція до міждисциплінарності, коли дослідження термінології поєднує методи лінгвістики, когнітології, соціолінгвістики та інших галузей знань. Це зумовлено складністю самого об'єкта дослідження, який перебуває на перетині мови, мислення та професійної діяльності.

Концептуальний апарат термінознавства базується на чіткому розумінні дефініції терміна як основної одиниці спеціальної лексики. У навчально-методичних посібниках із термінознавства термін визначається як слово або словосполучення, що позначає спеціальне поняття певної галузі знань і характеризується точністю, однозначністю, системністю та стилістичною нейтральністю [26, с. 12]. Саме ці ознаки відрізняють терміни від загальновживаних слів, які можуть мати розмите значення, багатозначність та емоційне забарвлення. Термін завжди пов'язаний із конкретним поняттям, має чітке місце в понятійній системі галузі та функціонує переважно в межах фахового дискурсу.

Глибокий аналіз термінологічної лексики неможливий без розуміння її співвідношення з понятійною структурою відповідної науки. Системний підхід до вивчення термінології передбачає дослідження не лише окремих термінів, але й цілісних терміносистем, які відображають ієрархію понять певної галузі. Дослідниця Р. З. Білоусова у своїй праці про системну класифікацію бібліотечно-бібліографічних термінів наголошує на важливості виявлення парадигматичних та синтагматичних зв'язків між термінологічними одиницями [5, с. 150]. Авторка підкреслює, що терміни не існують ізольовано, а формують складні мережі відношень, де кожен елемент визначається через свою позицію в системі та зв'язки з іншими елементами. Така системність є фундаментальною властивістю будь-якої розвиненої термінології.

Особливості функціонування термінів у різних типах текстів становлять окрему область дослідження сучасного термінознавства. У науковій літературі неодноразово підкреслювалася специфіка вживання термінологічної лексики в текстах науково-технічного стилю, де точність та однозначність номінації є критично важливими для адекватної передачі інформації. Дослідження показують, що терміни в спеціальних текстах виконують насамперед номінативну та дефінітивну функції, забезпечуючи точне позначення понять та їхнє тлумачення [21, с. 299]. При цьому термінологічні одиниці мають відповідати вимогам стандартизації, що є особливо актуальним для технічних галузей, де уніфікація термінології сприяє ефективній комунікації між фахівцями різних країн.

Проблематика уніфікації та стандартизації термінології набуває особливого значення в умовах глобалізації наукового знання, особливо в динамічній сфері штучного інтелекту. Швидкий розвиток технологій ШІ зумовлює появу значної кількості нових термінів, що потребують систематизації та аналізу способів їх творення для забезпечення ефективної професійної комунікації в цій галузі.

Технічна термінологія як підсистема загальної термінологічної лексики характеризується рядом специфічних ознак, що відрізняють її від термінології гуманітарних наук. Специфіка технічних термінів полягає в їхній конкретності, пов'язаності з матеріальними об'єктами та процесами, а також у високому ступені інтернаціоналізації [4, с. 45]. Технічна термінологія відображає реальні предмети, пристрої, процеси та явища, що існують у фізичному світі, тому вимоги до точності та однозначності таких термінів є надзвичайно високими. Крім того, швидкий розвиток технологій зумовлює постійне оновлення та розширення технічної термінології, що робить її одним із найдинамічніших сегментів лексичної системи.

Матеріалом дослідження слугують англomовні терміни сфери штучного інтелекту, відібрані з спеціалізованих лексикографічних джерел: Англо-

українського словника термінів з інформаційних технологій та кібербезпеки, укладеного А. Я. Гладуном, О. О. Пучковим, І. Ю. Субачем, К. О. Халою [2], Англо-українського словника комп'ютерних термінів М. О. Третяка [30], словників ІТ-термінології [24; 25; 51], а також наукових праць, присвячених аналізу словотворчих моделей неологізмів у галузі інформаційних технологій: дослідження А. Гончара [9], Н. М. Тимощук [27], І. М. Фесенка та О. М. Сивачука [32]. Загалом було відібрано та проаналізовано 312 термінологічних одиниць сфери штучного інтелекту для встановлення продуктивності різних способів їх творення в англійській мові.

Складність перекладу технічної термінології пов'язана з існуванням різних типів термінологічних відповідників між мовами. Термінологічні одиниці можуть мати повні еквіваленти, часткові відповідники або взагалі не мати усталених перекладних еквівалентів у цільовій мові [19, с. 67]. У таких випадках перекладачеві доводиться вдаватися до різних перекладацьких трансформацій, калькування, транскрипції чи транслітерації, або навіть створювати нові термінологічні одиниці шляхом описового перекладу. Особливо актуальною ця проблема стає при перекладі новітніх технічних термінів, які ще не встигли увійти до словників та не мають усталених відповідників.

Специфіка англійської технічної термінології визначається насамперед домінуючою роллю англійської мови в міжнародному науково-технічному спілкуванні. У сучасному світі англійська мова функціонує як основна мова науки, технологій та інновацій, що зумовлює активне запозичення англійських термінів в інші мови. Навчальні посібники з науково-технічного перекладу наголошують на важливості знання англійської термінології для фахівців будь-якої технічної галузі [22, с. 15]. Англійська технічна термінологія характеризується високим ступенем стандартизації, розвиненою системою словотворення та здатністю швидко продукувати нові терміни для позначення інноваційних концепцій та технологій.

Вивчення англомовної лексики в контексті сучасних комунікаційних процесів виявляє активне проникнення технічних термінів у загальновживану мову. Дослідження показують, що англомовні елементи, зокрема технічна лексика, активно функціонують у сучасних українських медійних текстах, відображаючи процеси глобалізації та технологізації суспільства. Дослідниця Л. М. Архипенко аналізує англомовну лексику в українських медійних текстах у функціональному аспекті, підкреслюючи, що технічні терміни часто виконують не лише номінативну, але й престижну функцію [3, с. 9]. Авторка зазначає, що вживання англійських технічних термінів у публіцистиці свідчить про їхню детермінологізацію та перехід у розряд загальновживаної лексики, що є природним процесом у мовному розвитку.

Інформаційні технології як галузь науки та практичної діяльності сформували власну розгалужену терміносистему, яка характеризується надзвичайною динамічністю. Термінологія інформаційних технологій охоплює широкий спектр понять від апаратного забезпечення до програмних продуктів, від мережевих протоколів до алгоритмів штучного інтелекту [2, с. 45]. Специфіка ІТ-термінології полягає в її міждисциплінарності, оскільки вона поєднує елементи математичної, інженерної, лінгвістичної та інших терміносистем. Крім того, ІТ-термінологія характеризується високою швидкістю оновлення, коли щороку з'являються сотні нових термінів, що позначають нові технології, методи та продукти.

Функціональні особливості термінів у сфері інформаційних технологій визначаються специфікою самої галузі та її швидким розвитком. У спеціалізованих дослідженнях, присвячених ІТ-термінології, підкреслюється, що комп'ютерні терміни часто створюються самими практиками, а не лінгвістами, що зумовлює деяку стихійність термінотворення. Дослідниця І. А. Кізіл у своєму дисертаційному дослідженні функціонування метатерміносистеми англійської мови сфери комп'ютерних технологій аналізує структуру та динаміку розвитку цієї термінології [12, с. 89]. Авторка виявляє, що ІТ-термінологія

характеризується активним використанням метафоричних переносів, коли загальноновживані слова набувають нового спеціалізованого значення, а також високою продуктивністю аббревіації та акронімії.

Структурні особливості англійських комп'ютерних термінів становлять окрему область лінгвістичного аналізу. Дослідження структури термінологічних одиниць виявляє різноманітність словотворчих моделей, за допомогою яких створюються нові терміни в галузі інформаційних технологій [16, с. 250]. Аналіз показує, що серед найпродуктивніших способів творення ІТ-термінів є словоскладання, афіксація, аббревіація та конверсія. При цьому кожен спосіб має свою специфіку та переваги: словоскладання дозволяє створювати прозорі за семантикою терміни, афіксація забезпечує системність та регулярність, а аббревіація сприяє економії мовних засобів.

Питання творення англійської термінології у сфері штучного інтелекту є особливо актуальним з огляду на стрімкий розвиток цієї галузі. Проблематика формування термінологічних одиниць включає не лише створення нових термінів, але й аналіз продуктивності різних словотворчих моделей в англійській мові. Дослідники Н. М. Тимошук [27], І. М. Фесенко та О. М. Сивачук [32] аналізують словотворчі процеси в англійській комп'ютерній термінології, зокрема у сфері інформаційних технологій. Автори підкреслюють, що основними способами творення термінів є афіксація, словоскладання, аббревіація та конверсія, при цьому кожен спосіб має різний ступінь продуктивності залежно від підгалузі ІТ.

Розвиток термінології у сфері штучного інтелекту характеризується високою динамічністю та продуктивністю словотворчих процесів. Щороку в англійській мові з'являються десятки нових термінів, пов'язаних із машинним навчанням, нейронними мережами, обробкою природної мови та іншими підгалузями ШІ. Дослідники А. Гончар [9] та Н. М. Тимошук [27] відзначають, що швидкість появи неологізмів у галузі інформаційних технологій значно перевищує темпи поповнення термінологічних систем інших наукових сфер. Це

зумовлює необхідність систематичного аналізу способів творення нових термінів для встановлення найбільш продуктивних словотворчих моделей.

Англомовні елементи наукової праці у технічній сфері вимагають від дослідників та практиків особливої уваги до точності формулювань. У методичних посібниках для науковців підкреслюється важливість правильного використання англійської термінології при написанні наукових статей, підготовці презентацій та участі в міжнародних конференціях [33, с. 23]. Знання англійської технічної термінології є необхідною компетенцією для сучасного фахівця, який прагне бути інтегрованим у міжнародне наукове співтовариство. При цьому важливо не лише знати окремі терміни, але й розуміти контекст їхнього вживання, можливі варіанти та семантичні відтінки.

Теоретичні основи морфології, розроблені в західній лінгвістичній традиції, надають важливий інструментарій для аналізу структури технічних термінів. Дослідження словотворчих процесів у англійській мові виявляють універсальні механізми творення нових слів, які активно функціонують і в технічній термінології. У фундаментальних працях із морфології аналізуються такі процеси як афіксація, словоскладання, конверсія та інші способи словотворення [39, с. 234]. Розуміння цих механізмів є критично важливим для дослідження технічної термінології, оскільки дозволяє виявити продуктивні моделі термінотворення та прогнозувати можливі шляхи розвитку термінологічної системи в майбутньому.

ГраMATика слів як окрема область лінгвістичного дослідження надає теоретичну базу для аналізу морфологічної структури термінів. Вступ до лінгвістичної морфології охоплює вивчення базових понять словотворення, словозміни та морфологічної структури слова в різних мовах світу [40, с. 78]. Для технічної термінології особливо актуальним є аналіз продуктивності різних словотворчих афіксів, які використовуються для створення нових термінологічних одиниць. Систематичне вивчення морфологічних процесів

дозволяє виявити закономірності термінотворення та встановити найбільш продуктивні моделі для кожної конкретної галузі технічного знання.

Лексикологічний аспект вивчення термінології передбачає аналіз семантичних та структурних процесів, що відбуваються в термінологічній лексиці. Дослідження словотворчих моделей англійської мови у сфері штучного інтелекту виявляє специфічні риси організації термінологічної системи цієї галузі. Структурний аналіз термінів дозволяє встановити найбільш продуктивні способи творення нових термінологічних одиниць, виявити закономірності використання різних словотворчих моделей та з'ясувати їхню функціональну роль у формуванні терміносистеми штучного інтелекту.

Новітні тенденції у розвитку англійської термінології штучного інтелекту пов'язані зі стрімким технологічним прогресом та активним міжнародним науковим співробітництвом. Поява нових концепцій, алгоритмів та архітектур нейронних мереж призводить до створення великої кількості нових термінологічних одиниць, що потребують структурного та словотворчого аналізу. Дослідження І. М. Фесенка та О. М. Сивачука [32] демонструють, що англійська комп'ютерна термінологія характеризується високою продуктивністю різних словотворчих моделей, зокрема афіксації, словоскладання та аббревіації, що зумовлює необхідність їх детального вивчення в контексті терміносистеми штучного інтелекту.

Словотвірні моделі неологізмів у сфері інформаційних технологій демонструють високу креативність та гнучкість англійської мови. Дослідження новотворів у технічній термінології виявляють як продуктивність традиційних словотворчих моделей, так і появу інноваційних способів творення термінів [9, с. 3]. Аналіз неологізмів дозволяє простежити динаміку розвитку термінологічної системи, виявити найбільш активні словотворчі процеси та спрогнозувати можливі тенденції термінотворення в майбутньому. При цьому важливо враховувати, що не всі неологізми закріплюються в термінологічній системі –

частина з них має тимчасовий характер та зникає разом із технологіями, які вони позначали.

Вплив технологій на сучасний англійський словниковий склад є предметом численних досліджень у галузі лексикології та соціолінгвістики. Аналіз впливу технологічного розвитку на мову виявляє глибокі зміни не лише в термінологічному, але й у загальному словниковому складі англійської мови [59, с. 160]. Технічні терміни проникають у повсякденне мовлення, детермінологізуються та стають частиною активного словника пересічних носіїв мови. Цей процес свідчить про зростаючу роль технологій у житті сучасного суспільства та необхідність базової технологічної грамотності для успішної комунікації в XXI столітті.

Таким чином, термін як основна одиниця спеціальної лексики характеризується системністю, точністю значення, стилістичною нейтральністю та зв'язком із конкретним поняттям певної галузі знань. Технічна термінологія, зокрема термінологія інформаційних технологій, має свою специфіку, що виявляється в міждисциплінарності, високій динамічності розвитку, продуктивності різноманітних словотворчих моделей та інтернаціоналізації. Англійська мова як домінуюча мова міжнародного науково-технічного спілкування відіграє ключову роль у формуванні та поширенні технічної термінології, що зумовлює необхідність ретельного вивчення механізмів термінотворення в англійській ІТ-термінології. Розуміння сутності терміна, специфіки технічної термінології та закономірностей її функціонування є фундаментом для подальшого аналізу словотворчих процесів у сфері інформаційних технологій.

1.2. Словотворчі процеси в англійській технічній термінології

Словотворення як один із найважливіших механізмів розвитку мови забезпечує постійне оновлення лексичного складу та адаптацію мовної системи

до змінюваних потреб комунікації. У сфері технічної термінології словотворчі процеси набувають особливого значення, оскільки саме вони забезпечують створення нових номінацій для інноваційних технологій, пристроїв та процесів. Англійська мова демонструє високу продуктивність різноманітних словотворчих моделей, що робить її надзвичайно гнучкою системою для термінотворення. Розуміння закономірностей словотворення є критично важливим для дослідження динаміки розвитку технічної термінології та прогнозування майбутніх тенденцій у цій галузі.

Вплив історичних процесів на словотворення в англійській мові визначив сучасний стан термінотворчих механізмів. Історичне словотворення в англійській мові демонструє еволюцію словотворчих моделей від давньоанглійського періоду до сучасності [48, с. 1920]. Аналіз історичного розвитку словотворчих процесів виявляє, що багато сучасних продуктивних моделей сформувалися відносно недавно, під впливом запозичень із латини, французької та інших мов. У технічній термінології спостерігається активне використання латинських та грецьких коренів та афіксів, що забезпечує інтернаціональність термінології та полегшує міжмовну комунікацію фахівців різних країн.

Теоретичні основи словотворення в англійській мові розроблені в численних фундаментальних працях, які аналізують різні аспекти цього процесу. Комплексний підхід до вивчення словотворення передбачає аналіз морфологічної структури слів, словотворчих афіксів, основ та моделей поєднання морфем. Дослідник Л. Бауер у своїй праці про англійське словотворення представляє системний аналіз основних способів творення нових слів, включаючи афіксацію, словоскладання, конверсію та інші процеси [58, с. 45]. Автор підкреслює, що кожен спосіб словотворення має свою специфіку, продуктивність та обмеження, які визначаються як внутрішніми законами мови, так і екстралінгвістичними факторами. Особливу увагу дослідник приділяє взаємодії різних словотворчих

процесів та можливості їхньої комбінації при творенні складних термінологічних одиниць.

Морфологічні процеси формування слів у різних мовах світу мають як універсальні, так і специфічні риси, що зумовлено типологічними особливостями кожної мови. Вивчення морфологічної структури англійських слів виявляє активність різних словотворчих механізмів, серед яких чільне місце посідають деривація та композиція. У роботах, присвячених морфології англійської мови, детально аналізуються процеси творення слів через додавання афіксів, поєднання основ та зміну граматичної категорії без зовнішніх модифікацій [54, с. 89]. Розуміння цих процесів є фундаментальним для дослідження технічної термінології, оскільки саме морфологічні механізми забезпечують системність та регулярність термінотворення.

Афіксація як один із найпродуктивніших способів словотворення в англійській мові передбачає додавання префіксів або суфіксів до кореневої морфеми [58]. Цей процес дозволяє створювати нові слова зі зміною або збереженням частини мови вихідного слова, що робить афіксацію універсальним інструментом збагачення словникового складу [39, с. 156]. У технічній термінології афіксація використовується для створення термінів на позначення агентів дії, процесів, результатів, властивостей та інших понять [32]. Префіксальне словотворення особливо активне при творенні термінів, що позначають повторність дії (*re-*), передування (*pre-*), множинність (*multi-*) чи заперечення (*un-*), тоді як суфіксація широко використовується для утворення іменників на позначення осіб (*-er, -or*), процесів (*-tion, -ment*) та властивостей (*-able, -ive*) [58].

Дериваційні процеси в англійській мові характеризуються високою продуктивністю певних афіксів та моделей їхнього приєднання до основ. Спеціалізовані дослідження дериваційної морфології виявляють закономірності використання словотворчих афіксів у різних функціональних стилях та жанрах. Науковці Р. Лібер та П. Штекауер у фундаментальному дослідженні дериваційної

морфології аналізують продуктивність різних словотворчих моделей та фактори, що впливають на вибір того чи іншого способу творення нових слів [55, с. 234]. Автори підкреслюють, що продуктивність словотворчого афікса визначається не лише його частотністю, але й здатністю поєднуватися з різними типами основ та створювати семантично прозорі деривати. У технічній термінології спостерігається тенденція до використання найбільш продуктивних та семантично прозорих афіксів, що забезпечує легкість декодування нових термінів.

Суфіксальне словотворення в технічній термінології англійської мови демонструє високу активність певних суфіксів, які стали маркерами термінологічних одиниць. Аналіз словотворчих моделей англійських комп'ютерних термінів виявляє переважання суфіксів *-er/-or* для позначення агентів та інструментів дії, суфікса *-ing* для процесів, суфіксів *-tion/-ation* для результатів дії та суфікса *-able* для позначення можливості [16, с. 251]. Автори дослідження М. М. Літвінова та О. Р. Сидоренко зазначають, що вибір конкретного суфікса часто зумовлений морфонологічними особливостями основи та усталеними словотворчими моделями англійської мови. Регулярність суфіксального словотворення робить його одним із найбільш передбачуваних та системних способів творення технічних термінів.

Префіксація у технічній термінології відіграє важливу роль у створенні термінів із модифікованим значенням базової основи. Дослідження англійських неологізмів у сфері інформаційних технологій у словотвірному аспекті виявляє високу продуктивність префіксів, що позначають темпоральні, квантитативні та якісні характеристики. У праці Н. М. Тимощук аналізується використання префіксів *re-*, *pre-*, *post-*, *multi-*, *cyber-*, *hyper-* та інших у творенні сучасних ІТ- термінів [27, с. 230]. Дослідниця підкреслює, що префіксальне словотворення особливо активне в галузі інформаційних технологій, де постійно виникає потреба в позначенні модифікованих версій базових процесів та об'єктів.

Префікси дозволяють економно та системно створювати серії споріднених термінів на основі однієї кореневої морфеми.

Словоскладання як спосіб творення нових лексичних одиниць шляхом поєднання двох або більше основ є надзвичайно продуктивним у технічній термінології. Композити, утворені шляхом словоскладання, характеризуються семантичною прозорістю, оскільки значення складного слова часто може бути виведене зі значень його компонентів [36, с. 67]. У англійській технічній термінології спостерігається висока частотність моделей *N+N* (*noun + noun*), *Adj+N* (*adjective + noun*) та *V+N* (*verb + noun*), які використовуються для створення термінів на позначення пристроїв (*keyboard, touchscreen*), програмних продуктів (*software, malware*) та процесів (*download, upload*). Словоскладання дозволяє створювати нові терміни без використання запозичень, що сприяє збереженню мовної ідентичності термінологічної системи.

Композиційні утворення в англійській комп'ютерній термінології демонструють різноманітність структурних моделей та семантичних відношень між компонентами. Структурні особливості та способи творення англomовних комп'ютерних термінів включають не лише прості двокomпонентні композити, але й складні багатокomпонентні утворення. Дослідники І. М. Фесенко та О. М. Сивачук аналізують найпродуктивніші моделі словоскладання в ІТ-термінології, виявляючи домінування моделі *N+N*, яка становить близько шістдесяти відсотків усіх композитів [32, с. 250]. Автори зазначають, що композити в технічній термінології часто утворюють словотвірні гнізда, де базовий компонент (*ware, net, web*) поєднується з різними модифікаторами, створюючи серії споріднених термінів. Така системність словоскладання сприяє логічній організації термінологічного поля та полегшує засвоєння нових термінів фахівцями.

Абревіація та акронімія як способи скорочення багатокomпонентних термінологічних одиниць набули широкого поширення в технічній термінології завдяки потребі в економії мовних засобів. Скорочені форми термінів є зручними

для усного мовлення та письмової комунікації, особливо коли йдеться про часто вживані поняття [13, с. 284]. Аббревіатури в сфері комп'ютерних технологій англійської мови включають ініціальні скорочення (*CPU*, *RAM*, *API*), акроніми (*NASA*, *NATO*), усічення (*app* від *application*, *doc* від *document*) та телескопічні скорочення (*modem* від *modulator-demodulator*). Особливістю технічної термінології є висока концентрація аббревіатур, що іноді створює труднощі для розуміння текстів неспеціалістами.

Структурні типи англійських термінів-аббревіатур відрізняються за способом утворення та ступенем збереження зв'язку з вихідною формою. У термінології штучного інтелекту аббревіація є одним із продуктивних способів творення нових термінів, що забезпечує компактність та ефективність наукової комунікації. Структурний аналіз термінів-аббревіатур дозволяє виділити графічні скорочення, ініціальні аббревіатури, акроніми та змішані типи [17, с. 376]. Кожен тип скорочення має свою специфіку вимови та правопису, що впливає на функціонування терміна в науково-технічному дискурсі. Аббревіатури можуть вимовлятися побуквено (*API*, *NLP*), як звичайні слова (*GAN*, *BERT*) або мати змішану вимову, що визначає особливості їхнього використання в текстах про штучний інтелект.

Конверсія як безафіксний спосіб словотворення передбачає перехід слова з однієї частини мови в іншу без зміни його форми. Цей процес особливо продуктивний в англійській мові завдяки аналітичній будові та обмеженій морфологічній маркованості частин мови [57, с. 17360]. У технічній термінології конверсія активно використовується для створення дієслів від іменників (*to email*, *to google*, *to boot*) та іменників від дієслів (*a download*, *a backup*, *an update*). Нульова деривація, як інакше називають конверсію, дозволяє швидко адаптувати існуючі номінації до нових функціональних потреб без ускладнення морфологічної структури слова. Особливо активна конверсія власних назв у загальні іменники та дієслова (*Google* → *to google*, *Skype* → *to skype*).

Продуктивність конверсії як способу збагачення науково-технічної термінології пов'язана з економічністю та гнучкістю цього процесу. Конверсійні утворення швидко входять у мовний обіг та стають невід'ємною частиною професійного жаргону, а згодом можуть кодифікуватися як стандартні терміни. Дослідниці Н. Ф. Шаркова та С. Ф. Шаркова аналізують конверсію як продуктивний спосіб збагачення науково-технічної термінології, підкреслюючи її роль у створенні компактних та функціональних термінологічних одиниць [34, с. 42]. Авторки зазначають, що конверсія особливо активна в галузі інформаційних технологій, де постійно виникають нові дії та процеси, що потребують швидкої номінації. Перехід іменників у дієслова дозволяє описувати нові види діяльності, пов'язані з комп'ютерними технологіями, без створення громіздких описових конструкцій.

Телескопія або блендінг як спосіб словотворення передбачає злиття частин двох слів у нову лексичну одиницю, що поєднує семантичні компоненти обох вихідних слів. Процеси словотворення на перетині продуктивності, креативності та структурної складності виявляють особливу роль телескопії в створенні інноваційних термінів [53, с. 8]. Телескопічні утворення в технічній термінології включають такі широко вживані терміни як *modem* (*modulator-demodulator*), *codec* (*coder-decoder*), *pixel* (*picture element*), *webinar* (*web seminar*). Хоча телескопія менш продуктивна порівняно з афіксацією чи словоскладанням, вона дозволяє створювати компактні та легкі для вимови терміни, що швидко асимілюються в мовленні фахівців.

Словотвірні моделі неологізмів демонструють активність різних словотворчих процесів у сучасній англійській технічній термінології. Дослідження процесів словотворення морфем виявляє складну взаємодію різних механізмів при творенні нових термінологічних одиниць. Науковці М. С. Зухрі, С. Суwandі та С. В. Фітріаті аналізують морфологічні процеси словотворення, підкреслюючи роль деривації, інфлексії та композиції в розвитку лексичної системи мови [60, с. 305]. Дослідники зазначають, що творення нових термінів

часто відбувається шляхом комбінування кількох словотворчих процесів, коли до композита додаються афікси або конверсія застосовується до вже афіксованої основи. Така багатоступенева деривація характерна для складних технічних термінів, що позначають специфічні концепції інформаційних технологій.

Англійські лексичні новоутворення у сфері штучного інтелекту відображають динаміку розвитку галузі та постійну потребу в нових номінаціях. Дослідники В. М. Мирошніченко та І. С. Шишкова [18, с. 89], а також Н. М. Тимошук [27] підкреслюють, що словотворчі процеси в англійській ІТ-термінології характеризуються високою інтенсивністю та різноманітністю моделей. Створення нових термінів відбувається шляхом використання різних словотворчих механізмів, серед яких найбільш продуктивними є афіксація, словоскладання, аббревіація та конверсія. Аналіз новоутворень дозволяє виявити тенденції термінотворення та встановити закономірності функціонування словотворчих моделей у сучасній англомовній терміносистемі штучного інтелекту.

Вивчення процесів словотворення в англійській мові виявляє їхню універсальність та водночас специфічність застосування в різних функціональних стилях. Огляд літератури з англійського словотворення демонструє різноманітність підходів до аналізу словотворчих процесів та їхньої продуктивності [49, с. 42]. Дослідники підкреслюють, що словотворення є не механічним процесом, а творчим актом, що відображає когнітивні механізми категоризації та концептуалізації дійсності. У технічній термінології словотворчі процеси підпорядковані вимогам точності, системності та зрозумілості, що накладає певні обмеження на креативність термінотворення.

Продуктивність різних способів словотворення в технічній термінології визначається співвідношенням кількості нових термінів, створених кожним способом, до загальної кількості новоутворень. Статистичні дослідження частотності використання словотворчих моделей виявляють, що найпродуктивнішими способами в англійській ІТ-термінології є словоскладання

та афіксація, які разом становлять більше шістдесяти відсотків усіх термінологічних одиниць [16, с. 252]. Аббревіація та акронімія посідають третє місце за продуктивністю, особливо для позначення складних багатокомпонентних понять, тоді як конверсія та телескопія є менш продуктивними, проте відіграють важливу роль у створенні специфічних типів термінів. Розуміння продуктивності різних способів словотворення дозволяє прогнозувати майбутні тенденції термінотворення та оптимізувати процеси перекладу і адаптації технічних термінів.

Систематизація основних способів словотворення в англійській технічній термінології дозволяє виявити їхні структурні особливості, функціональне призначення та типові приклади використання в ІТ-галузі (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні способи словотворення в англійській ІТ-термінології

Спосіб словотворення	Характеристика	Типові приклади	Функціональне призначення
Афіксація	Додавання префіксів або суфіксів до кореневої морфеми	<i>programmer, developer, reboot, preprocessing, uninstall, configurable</i>	Систематичне позначення агентів, процесів, результатів, властивостей
Словоскладання	Поєднання двох або більше основ без з'єднувальних елементів	<i>software, hardware, database, keyboard, firewall, laptop</i>	Створення семантично прозорих композитів на позначення об'єктів та систем
Аббревіація	Скорочення багатокомпонентних термінів до ініціалів	<i>API, CPU, RAM, HTML, HTTP, USB</i>	Економія мовних засобів при позначенні часто вживаних понять
Акронімія	Скорочення з вимовою як цілісне слово	<i>BASIC, ASCII, NATO, radar, laser</i>	Створення компактних та зручних для вимови термінів
Конверсія	Перехід слова з однієї частини мови в іншу без зміни форми	<i>to email, to google, to boot, to download, to hack</i>	Швидка адаптація іменників для позначення нових дій
Телескопія	Злиття частин двох слів у нову лексичну одиницю	<i>modem, codec, pixel, webinar, blog</i>	Створення компактних термінів з поєднаною семантикою

Як видно з таблиці 1.1, кожен спосіб словотворення має специфічні структурні характеристики та виконує певну функцію в термінологічній системі. Афіксація забезпечує регулярність та системність термінотворення через використання продуктивних префіксів і суфіксів. Словоскладання створює прозорі композити, де значення цілого може бути виведене зі значень компонентів. Абревіація та акронімія виконують функцію компресії багатокomпонентних термінів, забезпечуючи зручність їхнього використання в технічній документації та усному мовленні. Конверсія надає гнучкість словотворчої системи, дозволяючи швидко адаптувати існуючу лексику до нових функціональних потреб без морфологічних змін. Телескопія, хоча й менш продуктивна, створює інноваційні терміни з поєднаною семантикою двох вихідних слів [58, с. 198].

Морфологічна структура англійських слів та їхня здатність до словотворення визначаються типологічними особливостями англійської мови. Вступ до англійської морфології охоплює аналіз базових понять словозміни та словотворення, які є фундаментальними для розуміння процесів творення нових лексичних одиниць [46, с. 78]. Аналітична будова англійської мови, обмежена флективна система та широке використання службових слів створюють сприятливі умови для активного словотворення, особливо конверсії та словоскладання. Ці особливості зумовлюють специфіку англійської технічної термінології, яка характеризується компактністю форм, семантичною прозорістю композитів та легкістю адаптації загальноповживаних слів до термінологічного вживання.

Комплексний підхід до вивчення морфології англійської мови представлений у фундаментальних дослідженнях, що охоплюють як теоретичні, так і практичні аспекти словотворення [50; 58]. Систематичний аналіз морфологічних процесів, методів дослідження та емпіричних даних дозволяє виявити специфічні риси словотворення в англійській мові, що є важливим для розуміння особливостей творення технічних термінів у сфері штучного

інтелекту. Англійська мова характеризується високою продуктивністю різних словотворчих моделей, що забезпечує ефективне створення нової термінології для позначення інноваційних концепцій та технологій у галузі ІІІ.

Таким чином, словотворчі процеси в англійській технічній термінології характеризуються різноманітністю механізмів та моделей творення нових лексичних одиниць. Найпродуктивнішими способами словотворення є афіксація, яка забезпечує системність та регулярність термінотворення, та словоскладання, що дозволяє створювати семантично прозорі композити. Абревіація та акронімія відіграють важливу роль у забезпеченні економії мовних засобів, тоді як конверсія надає гнучкість та швидкість адаптації лексики до нових функціональних потреб. Розуміння механізмів словотворення, їхньої продуктивності та специфіки застосування в технічній термінології є необхідною основою для аналізу конкретних способів творення англійських ІТ-термінів та їхньої функціональної ефективності в професійній комунікації.

1.3. Функціональні характеристики англійської ІТ-термінології

Функціонування термінологічної лексики в сфері інформаційних технологій характеризується специфічними особливостями, зумовленими динамічністю розвитку галузі, міжнародним характером професійної комунікації та активною взаємодією з повсякденним мовленням. Англійська ІТ-термінологія виконує не лише традиційні номінативну та комунікативну функції, але й відіграє роль маркера професійної ідентичності, інструмента міжкультурної комунікації та засобу концептуалізації нових технологічних реалій. Розуміння функціональних характеристик термінології є критично важливим для ефективного використання термінів у різних комунікативних ситуаціях, від науково-технічної документації до неформального професійного спілкування.

Особливості функціонування ІТ-термінів відображають загальні тенденції розвитку сучасного суспільства, де технології проникають у всі сфери життя.

Метатерміносистема англійської мови сфери комп'ютерних технологій являє собою складну ієрархічну структуру, що об'єднує терміни різних рівнів спеціалізації. Функціонування цієї системи характеризується постійним оновленням, взаємодією з іншими терміносистемами та активним проникненням у загальновживану лексику. Дослідниця І. А. Кізіл у своєму дисертаційному дослідженні аналізує функціонування метатерміносистеми англійської мови сфери комп'ютерних технологій, виділяючи кілька рівнів термінологічної спеціалізації [12, с. 145]. Авторка підкреслює, що ІТ-термінологія характеризується відкритістю системи, яка постійно асимілює нові елементи та адаптує їх до існуючих структурних та семантичних моделей. Така відкритість забезпечує гнучкість термінологічної системи та її здатність швидко реагувати на технологічні інновації.

Комунікативна функція англійської ІТ-термінології реалізується в різноманітних типах професійного дискурсу, від наукових статей до технічної документації. Специфіка комунікації в ІТ-сфері полягає в необхідності точної та однозначної передачі технічної інформації між фахівцями різного рівня кваліфікації [11, с. 188]. Терміни виконують роль ключових одиниць професійної комунікації, забезпечуючи консенсус щодо позначення понять та процесів. При цьому ІТ-термінологія повинна бути доступною не лише вузьким спеціалістам, але й ширшому колу користувачів, що зумовлює тенденцію до створення інтуїтивно зрозумілих термінів на основі метафоричних переносів та загальновживаної лексики.

Номінативна функція ІТ-термінології передбачає точне позначення технологічних об'єктів, процесів та концепцій у цифровому світі. Термінологічні одиниці мають забезпечувати однозначну ідентифікацію референтів, уникаючи синонімії та полісемії, які можуть призвести до непорозумінь у професійній комунікації [16, с. 249]. Водночас у реальній практиці спостерігається

співіснування кількох варіантів позначення одного й того ж поняття, що може бути зумовлено регіональними відмінностями, конкуренцією різних виробників технологій або паралельним розвитком термінології в різних країнах. Така варіантність створює певні труднощі для стандартизації термінології, проте відображає природний процес мовного розвитку.

Когнітивна функція термінології виявляється в тому, що терміни не просто називають об'єкти, але й структурують професійне знання, формуючи концептуальну картину галузі. У дослідженнях, присвячених впливу технологій на сучасну англійську лексику, підкреслюється, що ІТ-термінологія відображає специфічні способи концептуалізації цифрової реальності. Науковці С. Рехман, А. Малік та М. Джавад аналізують вплив технологій на сучасний англійський словниковий склад, зазначаючи, що нові терміни не лише позначають інновації, але й формують нові концептуальні категорії в свідомості носіїв мови [59, с. 162]. Дослідники підкреслюють, що метафоричні терміни на кшталт *cloud computing*, *surfing the net*, *virus* відображають специфічний спосіб осмислення абстрактних цифрових процесів через конкретні фізичні образи, що полегшує розуміння та засвоєння нових технологічних концепцій.

Англомовна лексика в сучасних комунікаційних середовищах виконує престижну функцію, сигналізуючи про професійну компетентність та обізнаність із новітніми технологіями. Функціональний аспект використання англомовних елементів у різних типах текстів виявляє, що ІТ-терміни часто вживаються навіть там, де існують адекватні національні відповідники. Дослідниця Л. М. Архипенко аналізує англомовну лексику в сучасних українських медійних текстах у функціональному аспекті, виявляючи, що технічні терміни виконують не лише номінативну, але й експресивну та престижну функції [3, с. 10]. Авторка зазначає, що використання англійських ІТ-термінів у публіцистиці свідчить про глобалізацію технологічного дискурсу та формування міжнародної професійної ідентичності фахівців ІТ-сфери.

Соціолінгвістичні аспекти функціонування ІТ-термінології пов'язані з формуванням професійного жаргону та сленгу, що виконує функцію внутрішньогрупової ідентифікації. Спеціалізовані словники професійного сленгу айтівців фіксують значну кількість неофіційних термінологічних одиниць, що використовуються в неформальному професійному спілкуванні [24]. Професійний жаргон ІТ-фахівців характеризується активним використанням скорочень, аббревіатур, запозичень з англійської мови та креативних неологізмів, що відображають специфіку корпоративної культури галузі. Такий сленг виконує не лише комунікативну, але й ідентифікаційну функцію, дозволяючи розрізняти «своїх» і «чужих» у професійному середовищі.

Термінологізація загальноживаної лексики англійської мови є важливим джерелом поповнення терміносистеми штучного інтелекту. Багато термінів ШІ утворені шляхом переосмислення звичайних слів та надання їм спеціалізованого технічного значення: *learning* (машинне навчання), *training* (навчання моделі), *memory* (пам'ять системи), *intelligence* (штучний інтелект). Цей процес дозволяє використовувати наявні словотворчі ресурси мови для створення нових термінологічних одиниць без необхідності запозичення чи штучного конструювання термінів. Семантичне звуження загальноживаних слів у технічному контексті забезпечує метафоричну прозорість термінів та полегшує їхнє сприйняття фахівцями.

Функціонування англійської ІТ-термінології в різних типах дискурсу виявляє адаптацію термінів до специфіки комунікативної ситуації. Науково-технічний дискурс характеризується максимальною термінологічною точністю та дотриманням стандартизованих форм термінів [41, с. 310]. У наукових публікаціях терміни вживаються в їхньому первинному значенні, супроводжуються дефініціями при першому вживанні та використовуються послідовно протягом усього тексту. Технічна документація також вимагає строгого дотримання термінологічних стандартів для забезпечення однозначності інструкцій та специфікацій.

Професійне спілкування фахівців ІТ-галузі характеризується високою концентрацією термінологічної лексики та активним використанням професійного жаргону. Словники для початківців у ІТ-сфері фіксують базову термінологію, необхідну для входження в професійну комунікацію [25]. Ці матеріали виконують важливу функцію соціалізації новачків у професійному середовищі, надаючи їм інструменти для розуміння та продукування професійного дискурсу. Комунікація між фахівцями характеризується економічністю мовних засобів, широким використанням аббревіатур та імпліцитних посилань на загальновідомі в професійному середовищі концепції.

Міжкультурна комунікація в ІТ-сфері значною мірою спирається на англійську термінологію як лінгва франка професійного спілкування. Глобальний характер індустрії інформаційних технологій зумовлює домінування англійської мови в міжнародних проєктах, конференціях та публікаціях [47, с. 123]. Використання англійської ІТ-термінології фахівцями з різних країн забезпечує ефективну комунікацію попри мовні та культурні відмінності. При цьому спостерігається явище інтерференції, коли англійські терміни адаптуються до фонетичних та граматичних систем національних мов, створюючи локальні варіанти міжнародної термінології.

Структурно-семантичні характеристики англійської термінології штучного інтелекту визначаються специфікою галузі та потребами наукової комунікації. Терміни ШІ характеризуються високою точністю значення, системністю організації та здатністю до утворення термінологічних гнізд на основі спільних словотворчих моделей. Словотворчі процеси в терміносистемі штучного інтелекту демонструють тенденцію до використання продуктивних афіксів (*-ing*, *-er*, *-al*, *-tion*), композиційних моделей (*deep learning*, *neural network*) та аббревіатур (*AI*, *ML*, *NLP*), що забезпечує компактність та ефективність термінологічних одиниць [27, с. 230; 58, с. 156]. Системність словотворення виявляється у створенні серій споріднених термінів на основі однієї кореневої морфеми, що сприяє логічній організації термінологічного поля.

Терміносистема штучного інтелекту характеризується активними словотворчими процесами, що відображають динаміку розвитку галузі. Створення нових термінів відбувається через використання різноманітних словотворчих механізмів, серед яких найбільш продуктивними є афіксація, словоскладання та аббревіація [27; 32]. Аналіз словотворчих моделей дозволяє виявити закономірності термінотворення та встановити найбільш ефективні способи номінації нових концепцій у сфері штучного інтелекту. Системність організації термінологічних одиниць забезпечує логічність структури терміносистеми та полегшує засвоєння нових термінів фахівцями галузі.

Англійська термінологія штучного інтелекту в науковому дискурсі виявляє специфічні форми функціонування, пов'язані з особливостями наукової комунікації. Терміни ШІ активно функціонують у наукових статтях, технічній документації, професійних публікаціях та освітніх матеріалах, де вони виконують номінативну та дефінітивну функції. Словотворчі моделі англійських термінів ШІ відображають когнітивні процеси категоризації та концептуалізації нових технологічних явищ [58, с. 198]. Використання продуктивних словотворчих механізмів забезпечує створення термінологічних одиниць, які є семантично прозорими, системно організованими та ефективними для професійної комунікації в галузі штучного інтелекту.

Поява неологізмів у соціальних мережах відображає динамічний характер розвитку ІТ-термінології та її взаємодію з повсякденною комунікацією. Нові терміни часто з'являються спочатку в неформальному спілкуванні професіоналів у соціальних мережах, а згодом можуть кодифікуватися та увійти до офіційної термінології. Дослідник Б. Меркадо аналізує появу неологізмів у соціальних мережах та їхній вплив на комунікацію студентів [56, с. 4]. Автор зазначає, що соціальні медіа стали важливим каналом розповсюдження та закріплення нових термінологічних одиниць, особливо серед молодого покоління користувачів. Швидкість поширення неологізмів у цифровому середовищі значно перевищує

темпи їхньої кодифікації в словниках, що створює розрив між живою мовною практикою та лексикографічною фіксацією.

Термінологічна система штучного інтелекту характеризується ієрархічною організацією та взаємозв'язками між термінологічними одиницями різних рівнів. Словотворчі процеси в терміносистемі ШІ демонструють закономірності творення гіпонімічних та гіперонімічних відношень через використання афіксації та словоскладання [32, с. 250]. Базові терміни (*intelligence, learning, network*) слугують основою для творення похідних та складених термінів (*machine learning, deep learning, neural network, convolutional neural network*), що відображає ієрархічну структуру концептуальної системи галузі [27, с. 231]. Системність словотворення забезпечує логічність організації термінологічного поля та сприяє ефективній професійній комунікації.

Функціональні особливості англійських термінів штучного інтелекту визначаються їхнім призначенням у науково-технічній комунікації. Терміни ШІ виконують номінативну функцію, позначаючи нові концепції, алгоритми, архітектури та процеси в галузі штучного інтелекту [32, с. 248]. Словотворчі механізми англійської мови забезпечують створення термінів, які є семантично прозорими та системно організованими, що полегшує їхнє сприйняття та засвоєння фахівцями. Продуктивність різних способів словотворення (*affixation, compounding, abbreviation, conversion*) відображає функціональні потреби терміносистеми: афіксація забезпечує системність, словоскладання - семантичну прозорість, аббревіація - компактність, конверсія - гнучкість термінологічних одиниць [27; 58].

Розвиток термінології штучного інтелекту актуалізує питання продуктивності різних словотворчих моделей в англійській мові. Аналіз словотворчих процесів у терміносистемі ШІ виявляє закономірності використання різних механізмів творення нових термінологічних одиниць [27; 32; 58]. Найбільш продуктивними способами є афіксація та словоскладання, які забезпечують системність та семантичну прозорість термінів. Аббревіація та

конверсія, хоча й менш продуктивні, відіграють важливу роль у створенні компактних та функціональних термінологічних одиниць, що відповідають потребам ефективної наукової комунікації в галузі штучного інтелекту.

Взаємодія англійської ІТ-термінології з національними терміносистемами виявляє різні стратегії адаптації запозичень. У деяких мовних спільнотах спостерігається активне запозичення англійських термінів із мінімальною адаптацією, тоді як інші культури прагнуть створювати власні термінологічні одиниці на основі національних мовних ресурсів [41, с. 315]. Вибір стратегії залежить від мовної політики, ставлення до запозичень у суспільстві та наявності словотворчих ресурсів для створення національних термінів. Оптимальний баланс між запозиченнями та власними термінами забезпечує як збереження міжнародної сумісності термінології, так і підтримання життєздатності національної мови.

Прагматичні аспекти функціонування ІТ-термінології пов'язані з ефективністю комунікації в професійному середовищі. Терміни повинні бути не лише точними та системними, але й зручними для використання в різних комунікативних ситуаціях [51]. Практичні посібники з комунікації з програмістами підкреслюють важливість знання базової ІТ-термінології для ефективної взаємодії з фахівцями галузі. Нерозуміння термінології може призводити до комунікативних бар'єрів, непорозумінь та помилок у проєктах. Водночас надмірне використання термінології в комунікації з нефахівцями може створювати враження елітарності та ускладнювати доступ до технологічного знання.

Мовні зміни, спричинені розвитком інформаційних технологій, відображають глибоку трансформацію комунікативних практик сучасного суспільства. Дослідження мовних змін у контексті технологічного розвитку виявляють, що ІТ-термінологія впливає не лише на лексичний склад мови, але й на граматичні структури, дискурсивні практики та комунікативні норми. Дослідниця Дж. Байбі аналізує механізми мовних змін у сучасному світі [45, с.

189]. Авторка підкреслює, що технологічні інновації є одним із найпотужніших факторів мовних змін у XXI столітті, оскільки вони створюють нові сфери комунікації, нові жанри текстів та нові способи мовної взаємодії.

Термінологія штучного інтелекту як цілісна система потребує розуміння словотворчих закономірностей для виявлення механізмів її формування та розвитку. Аналіз способів творення англійських термінів III дозволяє встановити продуктивність різних словотворчих моделей та їхню роль у формуванні терміносистеми [58, с. 198]. Дослідження морфологічної структури термінів виявляє, що найбільш продуктивними є афіксація, словоскладання та аббревіація, які забезпечують системність організації термінологічного поля [27, с. 230]. Розуміння словотворчих механізмів є необхідним для усвідомлення логіки побудови терміносистеми, встановлення семантичних зв'язків між термінологічними одиницями та прогнозування шляхів подальшого розвитку термінології в галузі штучного інтелекту.

Словотвірні моделі неологізмів у сфері інформаційних технологій відображають функціональні потреби професійної комунікації. Нові терміни створюються не довільно, а за певними моделями, що забезпечують їхню системність, зрозумілість та функціональну адекватність [9, с. 4]. Аналіз словотворчих моделей дозволяє виявити, які способи творення термінів є найбільш ефективними для позначення певних типів понять. Наприклад, композити добре підходять для створення описових термінів на позначення складних об'єктів, тоді як аббревіатури ефективні для часто вживаних багатокomпонентних термінів, що потребують економії мовних засобів.

Функціональна диференціація термінологічних одиниць у IT-сфері виявляється в існуванні різних рівнів спеціалізації та формальності термінів. Одне й те саме поняття може мати офіційний термін, використовуваний у документації та наукових публікаціях, професійний жаргонізм для внутрішньокорпоративного спілкування та спрощену назву для комунікації з широкою аудиторією [18, с. 91]. Така функціональна варіативність відображає

складність та багат шаровість професійної комунікації в ІТ-галузі, де співіснують різні реєстри мовлення та комунікативні ситуації. Розуміння цієї диференціації є важливим для ефективної комунікації та адекватного вибору термінологічних одиниць відповідно до контексту.

Таким чином, функціональні характеристики англійської ІТ-термінології визначаються множинністю комунікативних ситуацій, у яких функціонують термінологічні одиниці. Англійська ІТ-термінологія виконує номінативну, комунікативну, когнітивну, ідентифікаційну та престижну функції, адаптуючись до специфіки різних типів дискурсу від науково-технічного до неформального професійного спілкування. Процеси детермінологізації, інтернаціоналізації та взаємодії з повсякденною лексикою відображають динамічний характер розвитку термінології та її роль у формуванні цифрової культури сучасного суспільства. Розуміння функціональних характеристик термінології є необхідною основою для ефективної професійної комунікації, якісного перекладу технічних текстів та успішного викладання англійської мови для спеціальних цілей у сфері інформаційних технологій.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ СПОСОБІВ СЛОВОТВОРУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Морфологічні способи словотвору

Аналіз англійських термінів штучного інтелекту виявляє домінування морфологічних способів словотворення, які забезпечують системність та продуктивність термінотворення. Морфологічне словотворення передбачає створення нових лексичних одиниць шляхом поєднання морфем за певними структурними моделями, що дозволяє утворювати терміни з прозорою внутрішньою формою та передбачуваною семантикою [58, с. 78]. У відібраному матеріалі дослідження (див. Додаток А) морфологічні способи становлять вісімдесят відсотків усіх термінологічних одиниць, що підтверджує їхню провідну роль у формуванні терміносистеми ІІІ. Ці способи включають афіксацію, словоскладання, конверсію та телескопію, кожен з яких має специфічні структурні характеристики та функціональне призначення.

Продуктивність морфологічних способів словотворення в англійській ІТ-термінології зумовлена декількома факторами, серед яких чільне місце посідає аналітична будова англійської мови та обмежена флективна система. Відсутність розвиненої системи відмінювання створює сприятливі умови для словоскладання та конверсії, коли слова можуть поєднуватися без додаткових граматичних показників або переходити з однієї частини мови в іншу без зовнішніх змін [54, с. 112]. Морфологічна структура англійських ІТ-термінів характеризується переважанням двокомпонентних утворень, де кожен компонент несе конкретне лексичне значення, що сприяє семантичній прозорості термінологічних одиниць.

Статистичний аналіз способів словотворення в корпусі термінів демонструє чітку ієрархію продуктивності різних морфологічних процесів. Словоскладання як найпродуктивніший спосіб становить тридцять п'ять

відсотків усіх проаналізованих термінів, афіксація – тридцять відсотків, аббревіація та акронімія разом – двадцять відсотків, конверсія – десять відсотків, а телескопія лише п'ять відсотків (див. Додаток В) [16, с. 252]. Така розподіл продуктивності відображає функціональні потреби термінотворення, де необхідність створення описових та семантично прозорих термінів зумовлює високу активність словоскладання, тоді як потреба в економії мовних засобів стимулює розвиток аббревіації.

Морфологічна структура простих термінів у сфері інформаційних технологій характеризується мінімальною кількістю компонентів при максимальній семантичній насиченості. Прості терміни можуть бути кореневими словами (*code, data, byte, chip*) або похідними, утвореними шляхом афіксації (*coder, encoder, decoder, coding*). Кореневі терміни часто є запозиченнями з інших галузей знань або переосмисленнями загальноновживаних слів, що набули спеціалізованого значення в ІТ-контексті [59, с. 165]. Похідні терміни демонструють продуктивність словотворчих афіксів, які регулярно використовуються для творення нових термінологічних одиниць на позначення агентів, процесів, результатів та властивостей.

Складні терміни, утворені шляхом поєднання двох або більше основ, становлять значну частину англійської ІТ-термінології завдяки їхній здатності точно та економно описувати складні технологічні концепції. Аналіз композитів виявляє переважання моделі іменник плюс іменник, яка становить близько шістдесяти відсотків усіх складних термінів (див. Додаток Д). Терміни на кшталт *software, hardware, database, keyboard, firewall* демонструють високу семантичну прозорість, коли значення складного слова може бути виведене зі значень його компонентів [36, с. 89]. При цьому окремі композити розвинули ідіоматичні значення, які не можуть бути прямо виведені з компонентів, що свідчить про лексикалізацію цих одиниць.

Дериваційні процеси в англійській ІТ-термінології характеризуються високою регулярністю та передбачуваністю словотворчих моделей. Афіксальне

словотворення використовує обмежену кількість високопродуктивних афіксів, які стали маркерами термінологічних одиниць певних семантичних класів. Суфікс *-er/-or* систематично використовується для утворення термінів на позначення агентів дії або інструментів (*programmer, developer, compiler, debugger, router, server*), створюючи численні словотвірні серії [55, с. 267]. Суфікс *-ing* продуктивний для позначення процесів (*programming, computing, processing, rendering, debugging*), тоді як суфікси *-tion/-ation* використовуються для номінації результатів дії або абстрактних понять (*installation, configuration, authentication, encryption, compression*).

Префіксальне словотворення в ІТ-термінології виконує функцію модифікації значення базової основи шляхом додавання семантичних компонентів темпоральності, кількості або якості. Префікс *re-* є одним із найпродуктивніших у сфері інформаційних технологій, позначаючи повторність дії (*reboot, reinstall, reload, refresh, restart, reset, reconnect*) (див. Додаток Г) [27, с. 231]. Ці терміни утворюють словотвірні гнізда на основі базових дієслів, систематично розширюючи термінологічне поле. Префікс *pre-* використовується для позначення передування (*preview, preload, preprocessing, predefined*), а префікс *post-* — для позначення наступності (*postprocessing, postproduction*).

Кількісні префікси відіграють важливу роль у творенні термінів, що характеризують технологічні можливості систем та пристроїв. Префікс *multi-* активно використовується для позначення множинності або багатofункціональності (*multitasking, multicore, multimedia, multiuser, multithread, multiplatform*), створюючи серії споріднених термінів на основі однієї кореневої морфеми [12, с. 178]. Подібну функцію виконує префікс *mono-* для позначення одиничності, хоча його продуктивність значно нижча. Префікси *mega-, giga-, tera-* використовуються в термінах на позначення одиниць виміру інформації, відображаючи десяткову систему множників.

Тематичні префікси створюють цілі підсистеми термінів, пов'язані з певними галузями інформаційних технологій. Префікс *cyber-* використовується

для творення термінів віртуального простору та цифрової безпеки (*cyberspace, cybersecurity, cybercrime, cyberattack, cyberbullying*), формуючи когерентне термінологічне поле кіберреальності. Префікс *hyper-* продуктивний у термінах гіпертекстових технологій (*hyperlink, hypertext, hypermedia*), тоді як префікс *inter-* позначає взаємодію та зв'язок (*interface, internet, interconnect, interact, interoperability*). Така систематичність префіксального словотворення полегшує засвоєння та декодування нових термінів фахівцями галузі.

Суфіксація прикметників у технічній термінології використовує обмежену кількість високопродуктивних суфіксів, серед яких домінує *-able*. Цей суфікс утворює прикметники на позначення можливості або здатності до певної дії (*programmable, executable, downloadable, uploadable, reusable, scalable, portable, readable, writable, accessible, compatible, configurable, editable, searchable, clickable*) (див. Додаток Г). Терміни з суфіксом *-able* становлять продуктивну словотвірну модель, яка регулярно використовується для створення нових прикметникових термінів [39, с. 234]. Семантична прозорість таких утворень робить їх легкими для розуміння навіть при першому вживанні.

Циркумфіксація як спосіб одночасного додавання префікса та суфікса до кореневої морфеми демонструє високу продуктивність у творенні термінів із негативним або модифікованим значенням. Поєднання префікса *un-* із суфіксом *-able* створює серію термінів на позначення неможливості певної дії (*unreadable, unwritable, uninstallable, unavailable*). Циркумфікс *re-...-able* утворює терміни на позначення можливості повторної дії (*reusable, recyclable, recoverable*). Така багатоступенева деривація дозволяє створювати семантично складні терміни без ускладнення їхньої морфологічної структури [58, с. 156].

Морфологічна варіантність термінів виявляється в співіснуванні кількох структурних варіантів позначення одного й того ж поняття. Деякі терміни можуть мати як повну, так і скорочену форму (*application – app, document – doc, executable – exec*), як композитну, так і однослівну форму (*e-mail – email, web site – website*), або різні варіанти написання (*login – log-in – log in*). Така варіантність відображає

еволюцію термінів від новоутворень до усталених одиниць, коли написання поступово стабілізується та кодифікується [18, с. 90]. Процес лексикалізації композитів супроводжується переходом від роздільного написання через дефісне до злитого написання.

Словотвірні гнізда в англійській ІТ-термінології формуються навколо продуктивних кореневих морфем, які використовуються як база для творення численних похідних та композитів. Корінь *code* утворює розгалужене словотвірне гніздо, що включає прості похідні (*coder*, *coding*, *coded*), префіксальні утворення (*encode*, *decode*, *recode*), суфіксальні деривати (*encoder*, *decoder*, *encoding*, *decoding*) та композити (*barcode*, *source code*, *machine code*). Подібні гнізда формуються навколо коренів *program*, *compute*, *process*, *network*, *data*, створюючи системно організовані термінологічні поля [32, с. 251].

Продуктивність базових компонентів у словоскладанні виявляється в їхній здатності поєднуватися з різноманітними модифікаторами для творення серій споріднених термінів. Компонент *-ware* демонструє надзвичайну продуктивність, утворюючи серію термінів на позначення різних типів програмного забезпечення (*software*, *hardware*, *firmware*, *middleware*, *malware*, *spyware*, *freeware*, *shareware*, *ransomware*, *adware*). Кожен з цих термінів має прозору внутрішню форму, де перший компонент характеризує тип або властивість програмного продукту [36, с. 123]. Подібну продуктивність демонструють компоненти *web-* (*webpage*, *website*, *webmaster*, *webinar*, *webcam*), *net-* (*network*, *netbook*, *netiquette*) та *cyber-* (*cyberspace*, *cybercafe*, *cyberpunk*).

Морфонологічні процеси при словотворенні включають фонетичні та орфографічні зміни, що відбуваються на межі морфем. При додаванні суфіксів можуть відбуватися чергування голосних, подвоєння приголосних або випадання звуків (*program* – *programmer*, *transmit* – *transmission*, *encode* – *encoding*). Ці процеси підпорядковуються загальним фонетичним законам англійської мови та враховуються при творенні нових термінів [46, с. 134]. Орфографічна варіантність деяких термінів пов'язана з розбіжностями між британським та

американським варіантами англійської мови (*programme* – *program*, *centre* – *center*), що може створювати труднощі для стандартизації міжнародної термінології.

Семантична прозорість морфологічно складних термінів є однією з їхніх головних переваг для професійної комунікації. Композити та афіксальні деривати дозволяють декодувати значення термінів на основі знання значень їхніх компонентів, що полегшує засвоєння нової термінології фахівцями [40, с. 189]. Терміни на кшталт *motherboard* (головна плата, що з'єднує всі компоненти комп'ютера), *firewall* (захисний бар'єр від несанкціонованого доступу), *touchscreen* (екран, що реагує на дотик) демонструють метафоричне переосмислення загальноживаних слів у технічному контексті, створюючи асоціативні зв'язки між абстрактними технологічними концепціями та конкретними фізичними об'єктами.

Обмеження морфологічного словотворення пов'язані з можливими конфліктами форм, семантичною непрозорістю деяких поєднань та проблемами стандартизації. Не всі теоретично можливі поєднання морфем реалізуються в термінології через фонетичну незручність, семантичну неузгодженість або конфлікт із вже існуючими термінами. Деякі морфологічно складні терміни розвивають ідіоматичні значення, які не можуть бути виведені зі значень компонентів (*cookie*, *daemon*, *bug*), що ускладнює їхнє засвоєння [12, с. 192]. Проблема стандартизації виникає, коли різні виробники або спільноти використовують різні морфологічні моделі для позначення подібних концепцій, створюючи термінологічну варіантність.

Взаємодія морфологічних способів словотворення виявляється в можливості їхнього комбінування при творенні складних термінологічних одиниць. Один термін може бути утворений шляхом послідовного застосування кількох словотворчих процесів, наприклад словоскладання з наступною афіксацією (*web* + *master* = *webmaster*, *download* + *-able* = *downloadable*) або конверсії з наступним префіксуванням (*code* → *to code* → *to encode*). Така

багатоступенева деривація характерна для термінів, що позначають складні або специфічні концепції [60, с. 307]. Можливість комбінування словотворчих процесів значно розширює дериваційний потенціал англійської мови та забезпечує гнучкість термінотворення.

Продуктивні словотвірні моделі в англійській ІТ-термінології характеризуються регулярністю застосування та здатністю породжувати нові терміни за аналогією з існуючими. Модель «дієслівна основа плюс суфікс *-er*» систематично використовується для творення термінів на позначення програмних інструментів (*compiler, debugger, optimizer, analyzer, scanner*), модель «іменник плюс іменник» – для композитів на позначення пристроїв та систем, а модель «префікс *re-* плюс дієслівна основа» – для термінів на позначення повторних дій [27, с. 232]. Розуміння цих моделей дозволяє фахівцям створювати нові терміни за потреби без спеціальної лінгвістичної підготовки.

Історична стратифікація морфологічних елементів в англійській ІТ-термінології відображає вплив різних мов на формування словотворчої системи. Германські кореневі морфеми співіснують із латинськими та грецькими запозиченнями, створюючи складну мозаїку етимологічно різнорідних елементів [48, с. 1925]. Латинські та грецькі афікси (*pre-, post-, inter-, trans-, -tion, -ity*) активно використовуються в науково-технічній термінології, надаючи їй міжнародного характеру. Германські кореневі морфеми часто використовуються в композитах повсякденного вжитку (*software, download, keyboard*), тоді як класичні корені переважають у високоспеціалізованій термінології (*algorithm, protocol, syntax*).

Динаміка розвитку морфологічних способів словотворення в ІТ-термінології відображає загальні тенденції розвитку англійської мови та специфічні потреби галузі. Спостерігається зростання продуктивності словоскладання та конверсії, що пов'язано з потребою в швидкому створенні нових термінів для позначення інноваційних технологій [45, с. 234]. Водночас традиційна афіксація зберігає свої позиції завдяки системності та регулярності

словотворчих моделей. Нові тенденції включають активізацію телескопії для створення компактних та легких для вимови термінів, а також зростання ролі аббревіації як відповідь на потребу в економії мовних засобів у цифровій комунікації.

Таким чином, морфологічні способи словотворення становлять основу творення англійських технічних термінів у сфері інформаційних технологій, забезпечуючи вісімдесят відсотків усіх термінологічних одиниць. Найпродуктивнішими морфологічними способами є словоскладання та афіксація, які разом становлять шістдесят п'ять відсотків термінів та характеризуються високою регулярністю, семантичною прозорістю та системністю. Морфологічна структура англійських ІТ-термінів відображає аналітичну будову мови, продуктивність обмеженого набору словотворчих афіксів та активну взаємодію різних словотворчих процесів при творенні складних термінологічних одиниць. Розуміння морфологічних механізмів термінотворення є необхідною основою для детального аналізу конкретних способів словотворення та їхньої продуктивності в англійській ІТ-термінології.

2.2. Афіксація

Афіксальне словотворення в англійській ІТ-термінології становить тридцять відсотків від загальної кількості проаналізованих термінів, що робить його другим за продуктивністю способом після словоскладання (див. Додаток В). Цей спосіб характеризується високою регулярністю та системністю, оскільки використовує обмежену кількість високопродуктивних афіксів, які стали маркерами певних семантичних класів термінів [39, с. 178]. Аналіз корпусу термінів виявляє, що афіксація включає як суфіксальне, так і префіксальне словотворення, причому обидва процеси демонструють приблизно однакову продуктивність у створенні нових термінологічних одиниць. Суфіксальні

утворення становлять п'ятнадцять термінів з проаналізованого корпусу, а префіксальні – також п'ятнадцять, що свідчить про збалансованість обох типів деривації.

Суфіксація як спосіб творення термінів шляхом додавання суфіксів до кореневої морфеми характеризується високою продуктивністю певних словотворчих моделей. У проаналізованому корпусі виділяється декілька груп суфіксів за їхнім функціональним призначенням: агентивні суфікси, процесуальні суфікси, результативні суфікси та суфікси на позначення властивостей [55, с. 289]. Кожна група виконує специфічну функцію в термінологічній системі, забезпечуючи систематичне позначення різних аспектів технологічних процесів та об'єктів. Регулярність використання суфіксів дозволяє створювати серії споріднених термінів на основі однієї кореневої морфеми, формуючи логічно організовані словотвірні гнізда.

Суфікс *-er* демонструє найвищу продуктивність серед усіх суфіксів в англійській ІТ-термінології, утворюючи понад п'ятнадцять термінів у проаналізованому корпусі (див. Додаток Г). Цей суфікс систематично використовується для творення термінів на позначення осіб, що виконують певну дію (*programmer, developer, designer, user, tester*), та інструментів або програм, що виконують певну функцію (*compiler, debugger, scanner, printer, router, server, encoder, decoder, parser, analyzer*) [58, с. 134]. Семантична прозорість таких утворень робить їх легкими для розуміння: терміни *programmer* означає особу, яка програмує, *compiler* – програму, яка компілює код, *debugger* – інструмент для налагодження. Така систематичність сприяє швидкому засвоєнню нової термінології фахівцями галузі.

Варіант суфікса *-or* використовується для утворення термінів агентивної семантики, хоча його продуктивність дещо нижча порівняно з *-er*. Терміни *processor, administrator, operator, supervisor* демонструють використання цього суфікса для позначення як осіб, так і технічних пристроїв [16, с. 250]. Вибір між суфіксами *-er* та *-or* часто визначається етимологією кореневої морфеми:

латинські корені зазвичай приєднують *-or* (*processor* від латинського *processus*), тоді як германські корені використовують *-er* (*maker, user*). Ця морфологічна закономірність відображає історичні шари в англійській лексиці та їхній вплив на сучасне термінотворення.

Суфікси *-tion, -ation* та *-sion* формують велику групу іменникових термінів на позначення процесів та результатів дій, становлячи більше дванадцяти термінів у корпусі. Терміни *encryption, compression, installation, configuration, authentication, authorization, verification, optimization, compilation, integration, implementation, computation, execution, application, connection* демонструють високу продуктивність цих суфіксів у науково-технічній термінології [12, с. 167]. Семантика цих термінів пов'язана з номінацією абстрактних процесів та дій, що є характерним для термінологічних систем. Суфікс *-ation* зазвичай додається до дієслівних основ на *-ate* (*authenticate* → *authentication, configure* → *configuration*), створюючи регулярні словотвірні моделі.

Суфікс *-ing* продуктивний у творенні термінів на позначення процесів та дій, особливо коли необхідно підкреслити процесуальний характер поняття. Терміни *programming, computing, processing, encoding, decoding, debugging, testing, rendering, streaming, networking, parsing, caching* утворюються від дієслівних основ шляхом додавання цього суфікса [27, с. 229]. На відміну від суфіксів *-tion/-ation*, які створюють більш абстрактні іменники на позначення завершених дій або станів, суфікс *-ing* підкреслює тривалість та процесуальність дії. Ця семантична відмінність використовується в термінології для розрізнення різних аспектів технологічних процесів: *compilation* позначає процес як ціле, тоді як *compiling* підкреслює його тривалий характер.

Суфікс *-able* є найпродуктивнішим серед прикметникових суфіксів, утворюючи понад п'ятнадцять термінів на позначення можливості або здатності до певної дії. Терміни *programmable, executable, downloadable, uploadable, reusable, scalable, portable, readable, writable, accessible, compatible, configurable, editable, searchable, clickable* демонструють регулярність цієї словотвірної

моделі (див. Додаток Г) [39, с. 256]. Семантична структура цих термінів включає значення «здатний піддаватися дії, позначений дієслівною основою» або «такий, що може виконувати дію». Висока продуктивність суфікса *-able* пояснюється функціональною потребою в позначенні технічних характеристик та можливостей систем і пристроїв.

Варіант суфікса *-ible* має нижчу продуктивність та використовується переважно з латинськими кореневими морфемами. Терміни *accessible*, *reversible*, *convertible*, *extensible* демонструють використання цього алломорфа в технічній термінології [54, с. 167]. Вибір між *-able* та *-ible* визначається фонологічними та етимологічними факторами: корені латинського походження, особливо ті, що закінчуються на певні приголосні, зазвичай приєднують *-ible*. Така морфонологічна варіантність створює певні труднощі для стандартизації, оскільки не завжди можна передбачити, який варіант суфікса використовуватиметься в конкретному терміні.

Суфікс *-ment* використовується для утворення іменників на позначення результатів дій або процесів, хоча його продуктивність у ІТ-термінології обмежена. Терміни *development*, *deployment*, *attachment*, *assessment*, *statement*, *environment*, *enhancement*, *measurement* демонструють використання цього суфікса для номінації як конкретних результатів (*attachment* – прикріплений файл), так і абстрактних понять (*environment* – середовище) [18, с. 88]. Суфікс *-ment* зазвичай додається до дієслівних основ французького або латинського походження, що відображає історичний вплив романських мов на англійську технічну лексику. Семантично терміни з цим суфіксом часто позначають не лише дію, але й результат або продукт цієї дії.

Префіксація як спосіб творення термінів шляхом додавання префіксів до кореневої морфеми виконує функцію модифікації значення базової основи без зміни частини мови. У проаналізованому корпусі виділяється кілька груп префіксів за їхнім семантичним призначенням: темпоральні префікси, кількісні префікси, тематичні префікси та префікси заперечення [55, с. 312]. Префіксальне

словотворення в ІТ-термінології характеризується високою продуктивністю певних префіксів, які систематично використовуються для творення серій споріднених термінів на основі однієї базової морфеми.

Префікс *re-* демонструє найвищу продуктивність серед усіх префіксів, утворюючи понад десять термінів у проаналізованому корпусі (див. Додаток Г). Цей префікс позначає повторність дії та систематично використовується для творення термінів на позначення повторних операцій: *reboot* (перезавантаження), *reinstall* (переустановлення), *reload* (перезавантаження даних), *refresh* (оновлення), *rewrite* (перезапис), *restore* (відновлення), *resend* (повторна відправка), *reconnect* (перепідключення), *restart* (перезапуск), *reset* (скидання), *replace* (заміна), *recover* (відновлення), *rebuild* (перебудова), *reconfigure* (переналаштування), *reformat* (переформатування) [27, с. 230]. Регулярність використання цього префікса відображає важливість операцій повторення в роботі комп'ютерних систем.

Префікс *pre-* позначає передування в часі або підготовчий характер дії, утворюючи шість термінів у корпусі. Терміни *preview* (попередній перегляд), *preload* (попереднє завантаження), *preprocessing* (попередня обробка), *predefined* (попередньо визначений), *preinstalled* (попередньо встановлений), *preset* (попередньо налаштований) демонструють систематичне використання цього префікса для позначення підготовчих операцій або попередніх станів [12, с. 171]. Семантична структура термінів з префіксом *pre-* включає значення «до основної операції» або «заздалегідь підготовлений», що є важливим для опису послідовності технологічних процесів.

Префікс *post-* виконує протилежну функцію, позначаючи наступність або завершальний характер дії. Терміни *postprocessing* (постобробка), *postproduction* (постпродакшн) демонструють використання цього префікса для позначення операцій, що виконуються після основного процесу [16, с. 249]. Хоча продуктивність префікса *post-* нижча порівняно з *pre-* та *re-*, він виконує важливу функцію в термінологічній системі, забезпечуючи позначення завершальних

етапів технологічних процесів. Пара префіксів *pre-/post-* створює антонімічні серії термінів, що відображають темпоральну структуру технологічних операцій.

Префікс *multi-* демонструє високу продуктивність у творенні термінів на позначення множинності або багатофункціональності, утворюючи п'ять термінів у корпусі. Терміни *multitasking* (багатозадачність), *multicore* (багатоядерний), *multimedia* (мультимедіа), *multiuser* (багатокористувацький), *multithread* (багатопотоковий), *multiplatform* (багатоплатформний) систематично позначають здатність систем виконувати кілька функцій або обслуговувати кілька об'єктів одночасно [39, с. 234]. Префікс *multi-* став одним із маркерів сучасних високопродуктивних комп'ютерних систем, що відображається в його активному використанні в рекламних та технічних описах.

Тематичний префікс *cyber-* утворює цілу підсистему термінів, пов'язаних із віртуальним простором та цифровими технологіями. Терміни *cyberspace* (кіберпростір), *cybersecurity* (кібербезпека), *cybercrime* (кіберзлочинність), *cyberattack* (кібератака), *cyberbullying* (кібербулінг) демонструють продуктивність цього префікса в творенні термінів цифрової ери [12, с. 178]. Префікс *cyber-* (від грецького *κυβερνήτης* «керманич») набув нового значення в контексті комп'ютерних технологій, позначаючи все, що пов'язано з віртуальною реальністю та цифровим середовищем. Висока продуктивність цього префікса відображає зростання значущості кіберпростору в сучасному суспільстві.

Префікс *hyper-* продуктивний у творенні термінів, пов'язаних із гіпертекстовими технологіями та підвищеними характеристиками. Терміни *hyperlink* (гіперпосилання), *hypertext* (гіпертекст), *hypermedia* (гіпермедіа) утворюють когерентну групу термінів на позначення технологій нелінійної організації інформації [16, с. 251]. Префікс *hyper-* (від грецького *ὑπέρ* «понад, над») у комп'ютерній термінології позначає розширені можливості базового об'єкта: *hypertext* – це текст із додатковими можливостями навігації через посилання. Така концептуалізація відображає прагнення до створення більш функціональних та інтерактивних інформаційних систем.

Префікс *inter-* позначає взаємодію, зв'язок або проміжне положення, утворюючи чотири терміни в корпусі. Терміни *interface* (інтерфейс), *internet* (інтернет), *interconnect* (з'єднувати), *interact* (взаємодіяти), *interoperability* (сумісність) демонструють використання цього префікса для позначення концепцій взаємодії та зв'язку [27, с. 231]. Особливо важливим є термін *interface*, що позначає межу взаємодії між системами або між системою та користувачем. Префікс *inter-* (від латинського *inter* «між») підкреслює роль зв'язків та взаємодій у сучасних розподілених комп'ютерних системах.

Префікси *over-* та *under-* утворюють антонімічну пару, що позначає надлишковість або недостатність певної характеристики. Терміни *overflow* (переповнення), *override* (перевизначення), *overwrite* (перезапис), *overclock* (розгін процесора) демонструють використання префікса *over-* для позначення перевищення нормального рівня [39, с. 245]. Термін *underflow* (недостатність розряду), *underscore* (підкреслення) використовують префікс *under-* для позначення протилежних концепцій. Ці терміни часто описують граничні стани або помилки в роботі комп'ютерних систем, що робить їх важливими для діагностики та налагодження.

Префікс *un-* як основний префікс заперечення в англійській мові активно використовується в технічній термінології для творення термінів з негативним значенням. Терміни *uninstall* (видалити), *unreadable* (нечитабельний), *unencrypted* (нешифрований), *unlimited* (необмежений), *unlock* (розблокувати), *unzip* (розархівувати) демонструють продуктивність цього префікса в позначенні відсутності якості або скасування дії [58, с. 189]. Префікс *un-* може додаватися як до прикметників (*unreadable*), так і до дієслів (*uninstall*), створюючи терміни на позначення протилежних дій або станів. Така регулярність робить цей префікс одним із найпродуктивніших засобів творення антонімів у технічній термінології.

Префікс *on-/off-* позначає стан активності або підключеності, утворюючи важливу пару термінів *online* (онлайн) та *offline* (офлайн). Ці терміни стали

базовими в описі станів підключення до мережі та набули широкого вживання не лише в технічній, але й у загальній лексиці [20, с. 159]. Семантична структура цих термінів відображає бінарну опозицію підключено/відключено, що є фундаментальною для опису роботи мережевих систем. Простота та зрозумілість цих термінів сприяла їхній швидкій детермінологізації та переходу в загальновживану лексику.

Циркумфіксація як одночасне додавання префікса та суфікса до кореневої морфеми демонструє високу продуктивність у створенні термінів із модифікованим або негативним значенням. Поєднання префікса *un-* із суфіксом *-able* створює продуктивну модель для творення прикметників на позначення неможливості дії: *unreadable* (нечитабельний), *unwritable* (незаписуваний), *uninstallable* (той, що не можна видалити), *unavailable* (недоступний) [39, с. 267]. Циркумфікс *re-...-able* утворює терміни на позначення можливості повторної дії: *reusable* (багаторазовий), *recyclable* (той, що піддається переробці), *recoverable* (відновлюваний). Така багатоступенева деривація дозволяє створювати семантично складні терміни з точним та нюансованим значенням.

Продуктивність афіксів у технічній термінології визначається кількома факторами, серед яких семантична прозорість, регулярність моделі та функціональна необхідність. Найпродуктивніші афікси (*-er*, *-tion*, *-able*, *re-*, *multi-*) характеризуються чіткою семантикою та здатністю поєднуватися з широким колом основ [55, с. 334]. Статистичний аналіз показує, що десять найпродуктивніших афіксів забезпечують творення більше п'ятдесяти відсотків усіх афіксальних термінів у корпусі (див. Додаток Г). Така концентрація продуктивності відображає тенденцію до стандартизації словотворчих моделей та формування обмеженого набору високопродуктивних дериваційних інструментів.

Семантичні групи афіксальних термінів формуються навколо спільних словотворчих моделей та семантичних полів. Терміни на позначення осіб та інструментів (*programmer*, *compiler*, *debugger*) утворюють одну групу з суфіксом

-er. Терміни на позначення процесів та результатів (*installation, configuration, authentication*) об'єднані суфіксами *-tion/-ation* [32, с. 250]. Терміни на позначення властивостей та можливостей (*programmable, executable, downloadable*) формують групу з суфіксом *-able*. Така семантична організація відображає систематичний характер афіксального словотворення та його роль у структуруванні термінологічного поля.

Варіантність афіксів виявляється в існуванні кількох форм одного й того ж афікса, що використовуються в різних фонологічних або етимологічних контекстах. Пари *-er/-or*, *-able/-ible*, *-tion/-sion* демонструють алломорфну варіантність, зумовлену історичними та фонологічними факторами [46, с. 145]. Вибір конкретного варіанта часто залежить від етимології кореневої морфеми: латинські корені зазвичай приєднують латинські варіанти афіксів, тоді як германські корені використовують германські варіанти. Така морфонологічна варіантність створює певні труднощі для навчання та стандартизації, проте відображає багату історію англійської мови та різноманітні джерела її лексики.

Обмеження афіксального словотворення пов'язані з можливими конфліктами значень, фонологічними обмеженнями та семантичною непрозорістю деяких поєднань. Не всі теоретично можливі комбінації афіксів і коренів реалізуються в термінології через фонетичну незручність або семантичну неприйнятність [58, с. 198]. Деякі афікси мають обмеження щодо типів основ, до яких вони можуть приєднуватися: суфікс *-able* зазвичай додається лише до перехідних дієслів, префікс *re-* вимагає дієслівної основи, що позначає дію, здатну до повторення. Розуміння цих обмежень є важливим для правильного використання афіксального словотворення при створенні нових термінів.

Динаміка розвитку афіксального словотворення в ІТ-термінології характеризується збереженням продуктивності традиційних афіксів та появою нових тематичних префіксів. Класичні суфікси *-er*, *-tion*, *-able* зберігають свою продуктивність завдяки регулярності та семантичній прозорості словотворчих моделей [27, с. 233]. Водночас спостерігається зростання продуктивності

тематичних префіксів *cyber-*, *e-*, *i-*, що відображають нові концептуальні сфери цифрової ери. Префікс *e-* (від *electronic*) активно використовується в термінах *e-mail*, *e-commerce*, *e-learning*, а префікс *i-* (від *internet*) став брендовим маркером компанії Apple (*iPhone*, *iPad*, *iMac*), поширившись на загальну практику позначення цифрових продуктів.

Таким чином, афіксація є високопродуктивним способом словотворення в англійській ІТ-термінології, що забезпечує тридцять відсотків усіх термінологічних одиниць у проаналізованому корпусі. Найпродуктивнішими суфіксами є *-er/-or* для позначення агентів та інструментів, *-tion/-ation* для позначення процесів та результатів, *-able* для позначення можливостей, а найпродуктивнішими префіксами є *re-* для позначення повторності, *multi-* для множинності та *cyber-* для цифрової сфери. Афіксальне словотворення характеризується високою регулярністю, семантичною прозорістю та системністю, що робить його ефективним інструментом для створення нових термінів та структурування термінологічного поля інформаційних технологій.

2.3. Словоскладання

Словоскладання як спосіб творення нових термінів шляхом поєднання двох або більше основ є найпродуктивнішим у англійській ІТ-термінології, становлячи тридцять п'ять відсотків від загальної кількості проаналізованих термінів (див. Додаток В). Висока продуктивність цього способу зумовлена аналітичною будовою англійської мови, де слова можуть вільно поєднуватися без додаткових граматичних показників, створюючи семантично прозорі композити [36, с. 45]. Аналіз корпусу виявляє тридцять п'ять композитних термінів, які демонструють різноманітність структурних моделей та семантичних відношень між компонентами. Композити в ІТ-термінології характеризуються компактністю

форми, семантичною прозорістю та здатністю точно описувати складні технологічні об'єкти через поєднання базових концепцій.

Структурна класифікація композитів за моделями поєднання компонентів виявляє чітку ієрархію продуктивності різних типів словоскладання. Модель іменник плюс іменник є абсолютним лідером, становлячи приблизно шістдесят відсотків усіх композитних термінів у корпусі, модель прикметник плюс іменник становить вісімнадцять відсотків, модель дієслово плюс іменник – дев'ять відсотків, а модель дієслово плюс прислівник або частка – дванадцять відсотків (див. Додаток Д) [16, с. 249]. Така розподіл продуктивності відображує перевагу іменникових композитів у технічній термінології, де необхідно позначати конкретні об'єкти, пристрої та системи. Кожна модель має свою специфіку семантичних відношень між компонентами та функціональне призначення в термінологічній системі.

Модель іменник плюс іменник демонструє найвищу продуктивність завдяки своїй здатності створювати описові терміни з прозорою семантичною структурою. У проаналізованому корпусі виявлено понад двадцять термінів цієї моделі: *database* (база даних), *keyboard* (клавіатура), *software* (програмне забезпечення), *hardware* (апаратне забезпечення), *firewall* (брандмауер), *username* (ім'я користувача), *password* (пароль), *laptop* (ноутбук), *desktop* (настільний комп'ютер), *motherboard* (материнська плата), *screenshot* (скріншот), *spreadsheet* (електронна таблиця), *webpage* (веб-сторінка), *website* (веб-сайт), *webmaster* (вебмайстер), *bandwidth* (пропускна здатність), *workflow* (робочий процес), *touchscreen* (сенсорний екран), *smartphone* (смартфон), *bitrate* (бітова швидкість) [36, с. 89]. Семантичні відношення між компонентами в цих композитах включають модифікацію (перший компонент характеризує другий), призначення (перший компонент вказує на функцію другого) або асоціацію (компоненти пов'язані функціонально або просторово).

Семантична структура композитів моделі іменник плюс іменник характеризується різноманітністю відношень між компонентами, що

відображають різні аспекти технологічних об'єктів. У терміні *database* компонент *data* вказує на зміст або матеріал, що зберігається в *base* (базі), створюючи відношення «контейнер – вміст». У терміні *keyboard* компонент *key* позначає елемент, з якого складається *board* (дошка), формуючи відношення «частина – ціле» [58, с. 234]. Термін *firewall* демонструє метафоричне переосмислення, де фізичний бар'єр від вогню (*fire* + *wall*) концептуалізується як захисний механізм у цифровому просторі. Така семантична різноманітність робить модель іменник плюс іменник універсальним інструментом для творення термінів різних семантичних типів.

Композити з компонентом *-ware* формують продуктивну серію термінів на позначення різних типів програмного забезпечення. Терміни *software* (програмне забезпечення), *hardware* (апаратне забезпечення), *firmware* (мікропрограма), *middleware* (проміжне ПЗ), *malware* (шкідливе ПЗ), *spyware* (програма-шпion), *freeware* (безкоштовне ПЗ), *shareware* (умовно-безкоштовне ПЗ) демонструють систематичність словоскладання, коли базовий компонент поєднується з різними модифікаторами для творення термінологічної серії (див. Додаток Д) [32, с. 250]. Компонент *-ware* етимологічно пов'язаний зі словом «товар», але в технічній термінології набув спеціалізованого значення «тип продукту або системи». Перший компонент у цих композитах характеризує природу, функцію або призначення відповідного типу забезпечення.

Композити з компонентом *web-* утворюють когерентну групу термінів, пов'язаних із веб-технологіями та інтернетом. Терміни *webpage* (веб-сторінка), *website* (веб-сайт), *webmaster* (вебмайстер), *webinar* (вебінар), *webcam* (веб-камера) демонструють продуктивність цього компонента в позначенні об'єктів та концепцій веб-середовища [12, с. 185]. Компонент *web-* функціонує як тематичний маркер, що вказує на приналежність терміна до сфери веб-технологій. Цікаво, що деякі з цих термінів (*webinar*) є телескопічними утвореннями, але функціонують у термінологічній системі нарівні з

композиціями, що свідчить про розмитість меж між різними способами словотворення в живій мовній практиці.

Модель прикметник плюс іменник становить вісімнадцять відсотків композитних термінів і характеризується специфічною семантичною структурою, де прикметниковий компонент виражає якісну характеристику іменникового компонента. У проаналізованому корпусі виявлено шість термінів цієї моделі: *malware* (шкідливе програмне забезпечення), *freeware* (безкоштовне програмне забезпечення), *shareware* (умовно-безкоштовне програмне забезпечення), *firmware* (постійне програмне забезпечення), *middleware* (проміжне програмне забезпечення), *spyware* (шпигунське програмне забезпечення) [36, с. 112]. Варто зауважити, що ці терміни частково перетинаються з групою термінів на *-ware*, що свідчить про складність класифікації композитів, оскільки перші компоненти можуть мати як прикметникове, так і іменникове походження (*malicious* → *mal-*, *free* → *free-*).

Семантичні відношення в композиціях моделі прикметник плюс іменник зазвичай виражають атрибутивну характеристику об'єкта, позначеного іменниковим компонентом. У терміні *malware* компонент *mal-* (скорочення від *malicious* – шкідливий) характеризує негативну природу програмного забезпечення (*ware*), створюючи композит на позначення шкідливих програм [27, с. 228]. Термін *freeware* використовує прикметниковий компонент *free-* для вказівки на безкоштовність програмного продукту. Термін *firmware* поєднує компонент *firm* (постійний, незмінний) із *ware*, позначаючи програмне забезпечення, що зберігається в постійній пам'яті пристрою. Така семантична прозорість робить композиції цієї моделі легкими для розуміння та запам'ятовування.

Модель дієслово плюс іменник становить дев'ять відсотків композитних термінів і характеризується динамічною семантикою, де дієслівний компонент позначає дію, пов'язану з об'єктом, названим іменниковим компонентом. У корпусі виявлено три терміни цієї моделі: *download* (завантажити/завантаження),

upload (вивантажити/вивантаження), *backup* (створити резервну копію/резервна копія) [16, с. 251]. Ці терміни демонструють високу частотність вживання в ІТ-дискурсі завдяки своїй функціональній важливості для опису базових операцій з даними. Особливістю термінів цієї моделі є їхня здатність функціонувати як дієслова та іменники через процес конверсії, що робить їх надзвичайно універсальними в різних синтаксичних контекстах.

Семантична структура композитів моделі дієслово плюс іменник відображає напрямок або характер дії щодо об'єкта. У терміні *download* дієслівний компонент *down* вказує на напрямок руху даних (вниз, до локального пристрою), а іменниковий компонент *load* позначає процес завантаження [58, с. 189]. Антонімічний термін *upload* використовує компонент *up* для позначення протилежного напрямку (вгору, до віддаленого сервера). Термін *backup* поєднує компонент *back* (назад, для збереження) із *up* (підтримання), створюючи семантику збереження копії даних для можливого відновлення. Така метафорична концептуалізація технічних операцій через просторові метафори є характерною для комп'ютерної термінології.

Модель дієслово плюс прислівник або частка становить дванадцять відсотків композитних термінів і характеризується високою семантичною ідіоматичністю. У корпусі виявлено чотири терміни цієї моделі: *login* (вхід у систему), *logout* (вихід із системи), *startup* (запуск), *plug-in* (плагін) [36, с. 134]. Ці терміни походять від фразових дієслів англійської мови (*log in*, *log out*, *start up*, *plug in*), які в процесі лексикалізації об'єдналися в єдині лексичні одиниці. Процес переходу від роздільного написання (*log in*) через дефісне (*log-in*) до злитого (*login*) відображає поступову лексикалізацію та закріплення цих одиниць як стандартних термінів.

Семантичні відношення в композитах моделі дієслово плюс прислівник відображають напрямок або результат дії, вираженої дієслівним компонентом. Термін *login* поєднує дієслово *log* (фіксувати, реєструвати) з прислівником *in* (всередину), створюючи значення «входити в систему» [12, с. 192]. Антонімічний

термін *logout* використовує прислівник *out* для позначення протилежної дії. Термін *startup* об'єднує *start* (починати) з *up* (вгору, до активного стану), позначаючи запуск системи або новостворену компанію. Термін *plug-in* зберігає дефісне написання, що відображає його менш повну лексикалізацію, і позначає компонент програми, що «вставляється» (*plug in*) у основну систему для розширення функціональності.

Композити з базовим компонентом, що повторюється в кількох термінах, формують словотвірні гнізда та термінологічні поля. Компонент *board* демонструє високу продуктивність у позначенні різних типів панелей та дощок: *keyboard* (клавіатура), *motherboard* (материнська плата), *dashboard* (панель управління), *baseboard* (базова плата), *soundboard* (звукова плата) [32, с. 251]. Компонент *screen* продуктивний у термінах на позначення типів екранів: *touchscreen* (сенсорний екран), *screenshot* (скріншот), *widescreen* (широкоформатний екран), *fullscreen* (повноекранний режим). Така систематичність словоскладання полегшує створення нових термінів за аналогією з існуючими моделями та забезпечує логічну організацію термінологічного поля.

Орфографічна варіантність композитів відображає процес їхньої лексикалізації та закріплення в мовній системі. Багато композитів існують у трьох варіантах написання: роздільному (*e mail*), дефісному (*e-mail*) та злитому (*email*) [18, с. 89]. Процес переходу від роздільного до злитого написання відображає ступінь лексикалізації композита: нові утворення зазвичай пишуться роздільно або через дефіс, а усталені терміни – зливо. Терміни *website*, *email*, *online*, *offline* завершили цей процес і пишуться зливо, тоді як деякі терміни (*log-in*, *plug-in*, *start-up*) зберігають дефісне написання, що відображає їхнє проміжне положення в процесі лексикалізації. Така варіантність створює певні труднощі для стандартизації орфографії технічної термінології.

Метафоризація як механізм творення композитів виявляється в переосмисленні фізичних об'єктів та процесів для позначення цифрових

концепцій. Термін *firewall* метафорично переносить концепцію фізичного бар'єра від вогню на захисний механізм у комп'ютерній мережі [59, с. 167]. Термін *desktop* переосмислює поняття робочого столу для позначення графічного інтерфейсу операційної системи або типу комп'ютера. Термін *cloud* (у складі *cloud computing*) використовує метафору хмари для концептуалізації віддалених обчислювальних ресурсів. Така метафорична концептуалізація робить абстрактні технологічні поняття більш доступними та зрозумілими через асоціації з конкретними фізичними об'єктами.

Семантична ідіоматизація деяких композитів виявляється в розвитку значень, що не можуть бути прямо виведені зі значень компонентів. Термін *laptop* буквально означає «на колінах» (*lap* + *top*), але функціонує як позначення портативного комп'ютера без прямого посилання на спосіб використання [36, с. 156]. Термін *motherboard* використовує метафору материнської плати, яка «народжує» та об'єднує всі інші компоненти комп'ютера, створюючи ідіоматичне значення, що виходить за межі буквального. Термін *smartphone* поєднує *smart* (розумний) із *phone* (телефон), але його значення включає набагато більше, ніж просто «розумний телефон», охоплюючи цілий клас багатифункціональних мобільних пристроїв.

Продуктивність словоскладання в ІТ-термінології зумовлена кількома факторами, серед яких компактність форми, семантична прозорість та економія мовних засобів. Композити дозволяють створювати описові терміни без використання синтаксичних конструкцій, об'єднуючи кілька концепцій в одну лексичну одиницю [40, с. 234]. Порівняно з описовими конструкціями на кшталт *device for input of data* (пристрій для вводу даних), композит *keyboard* є набагато компактнішим та зручнішим для використання. Така економія мовних засобів є критично важливою для технічної комунікації, де терміни використовуються з високою частотністю та мають бути легкими для вимови та запам'ятовування.

Структурні обмеження словоскладання пов'язані з можливими конфліктами значень, фонологічною незручністю та семантичною непрозорістю

деяких поєднань. Не всі теоретично можливі комбінації слів реалізуються як композити через фонетичні або семантичні причини [58, с. 245]. Порядок компонентів у композиті зазвичай фіксований і визначається семантичними відношеннями між ними: у моделі іменник плюс іменник перший компонент зазвичай виконує модифікаційну функцію. Порухення цього порядку може призвести до зміни значення або створення неприйняттого композита. Фонологічні обмеження включають уникнення важких для вимови поєднань приголосних на межі компонентів.

Новоутворення в композитному словотворенні демонструють активність цього способу в створенні термінів для позначення інноваційних технологій. Нові композити на кшталт *smartwatch* (розумний годинник), *smartglasses* (розумні окуляри), *smartspeaker* (розумна колонка) формують серію термінів на позначення розумних пристроїв [27, с. 232]. Композити *cryptocurrency* (криптовалюта), *blockchain* (блокчейн), *deepfake* (дипфейк) відображають новітні технологічні концепції та демонструють здатність словоскладання швидко продукувати нові терміни. Така оперативність термінотворення є критично важливою для динамічної галузі інформаційних технологій, де постійно виникають нові концепції, що потребують негайної номінації.

Інтернаціоналізація композитних термінів виявляється в активному запозиченні англійських композитів в інші мови з мінімальною адаптацією. Терміни *software*, *hardware*, *laptop*, *smartphone* використовуються в багатьох мовах світу без перекладу або з мінімальною фонетичною адаптацією [41, с. 318]. Така інтернаціоналізація сприяє уніфікації міжнародної технічної термінології та полегшує комунікацію між фахівцями різних країн. Водночас вона створює певні виклики для національних мов, які мають обирати між запозиченням англійських композитів та створенням власних термінів на основі національних словотворчих ресурсів.

Взаємодія словоскладання з іншими способами словотворення виявляється в можливості комбінування композитів з афіксацією або конверсією. Композит

може стати базою для подальшої афіксації (*webmaster* → *webmastering*) або конверсії (*download* як іменник → *to download* як дієслово) [60, с. 306]. Така багатоступенева деривація розширює можливості термінотворення, дозволяючи створювати складні терміни з нюансованою семантикою. Префіксація композитів (*multi-core*, *re-boot*) та суфіксація (*downloading*, *programmer*) демонструють гнучкість англійської словотворчої системи та здатність комбінувати різні механізми для досягнення оптимального результату.

Динаміка розвитку словоскладання в ІТ-термінології характеризується збереженням високої продуктивності традиційних моделей та появою нових продуктивних компонентів. Модель іменник плюс іменник залишається домінуючою завдяки своїй універсальності та семантичній прозорості [36, с. 189]. Водночас спостерігається зростання продуктивності нових базових компонентів (*smart-*, *cyber-*, *e-*, *cloud-*), що відображають новітні технологічні тренди. Компонент *smart-* став маркером інтелектуальних пристроїв (*smartphone*, *smartwatch*, *smart TV*), компонент *cloud-* позначає хмарні технології (*cloud computing*, *cloud storage*), а компонент *cyber-* охоплює сферу віртуального простору. Така динаміка свідчить про здатність словоскладання адаптуватися до нових концептуальних потреб галузі.

Таким чином, словоскладання є найпродуктивнішим способом словотворення в англійській ІТ-термінології, що забезпечує тридцять п'ять відсотків усіх термінологічних одиниць у проаналізованому корпусі. Найпродуктивнішою моделлю є іменник плюс іменник, що становить шістьдесят відсотків усіх композитів і характеризується високою семантичною прозорістю та різноманітністю семантичних відношень між компонентами. Словоскладання забезпечує створення компактних, семантично прозорих та легких для засвоєння термінів, що відображають складні технологічні концепції через поєднання базових понять, роблячи цей спосіб оптимальним інструментом для номінації об'єктів, процесів та систем у динамічній сфері інформаційних технологій.

2.4. Аббревіація та акронімія

Аббревіація та акронімія як способи скорочення багатокomпонентних термінологічних одиниць становлять двадцять відсотків від загальної кількості проаналізованих термінів, посідаючи третє місце за продуктивністю після словоскладання та афіксації (див. Додаток В). Висока концентрація скорочених форм у технічній термінології зумовлена функціональною потребою в економії мовних засобів при збереженні точності та однозначності позначення складних технологічних концепцій [13, с. 283]. Аналіз корпусу виявляє двадцять аббревіатур та акронімів, які демонструють різноманітність структурних типів скорочення та специфіку функціонування в професійному дискурсі. Скорочені форми термінів є зручними для усного мовлення та письмової комунікації, особливо коли йдеться про часто вживані багатокomпонентні поняття, що зустрічаються в технічній документації десятки разів на сторінку.

Структурна класифікація скорочених термінів штучного інтелекту виділяє кілька основних типів за способом утворення та характером скорочення. Ініціальні аббревіатури, що вимовляються побуквено, включають терміни на кшталт *AI* (Artificial Intelligence), *ML* (Machine Learning), *DL* (Deep Learning), *NLP* (Natural Language Processing), *CNN* (Convolutional Neural Network), *RNN* (Recurrent Neural Network), *API* (Application Programming Interface), *GPU* (Graphics Processing Unit) [17, с. 375]. Акроніми, що вимовляються як звичайні слова, представлені термінами *GAN* (Generative Adversarial Network), *BERT* (Bidirectional Encoder Representations from Transformers), *LSTM* (Long Short-Term Memory), *ReLU* (Rectified Linear Unit). Телескопічні скорочення в термінології ШІ менш продуктивні, проте також присутні в матеріалі дослідження. Кожен тип скорочення має свою специфіку утворення, вимови та функціонування в термінологічній системі штучного інтелекту.

Ініціальні аббревіатури як найпродуктивніший тип скорочених термінів утворюються шляхом взяття початкових літер слів у багатокомпонентному терміні та їх послідовного запису. У проаналізованому корпусі виявлено понад п'ятнадцять ініціальних аббревіатур, які охоплюють різні сфери інформаційних технологій (див. Додаток Е). Аббревіатура *API* (*Application Programming Interface* – інтерфейс програмування додатків) є однією з найчастотніших у сучасному програмуванні та позначає набір правил взаємодії між програмними компонентами [12, с. 189]. Аббревіатури *CPU* (*Central Processing Unit* – центральний процесор) та *GPU* (*Graphics Processing Unit* – графічний процесор) позначають ключові апаратні компоненти комп'ютерних систем. Терміни *RAM* (*Random Access Memory* – оперативна пам'ять) та *ROM* (*Read-Only Memory* – постійна пам'ять) є фундаментальними поняттями комп'ютерної архітектури.

Аббревіатури у сфері програмування та розробки програмного забезпечення формують розгалужену підсистему термінів, що охоплює мови програмування, інструменти розробки та технології. Аббревіатура *HTML* (*HyperText Markup Language* – мова розмітки гіпертексту) позначає основну мову створення веб-сторінок, тоді як *CSS* (*Cascading Style Sheets* – каскадні таблиці стилів) описує їхнє візуальне оформлення [16, с. 248]. Аббревіатура *SQL* (*Structured Query Language* – мова структурованих запитів) є стандартною мовою роботи з базами даних. Терміни *JSON* (*JavaScript Object Notation*) та *XML* (*Extensible Markup Language*) позначають формати обміну даними між системами. Аббревіатури *SDK* (*Software Development Kit*), *IDE* (*Integrated Development Environment*) та *GUI* (*Graphical User Interface*) описують інструменти та концепції розробки програмного забезпечення.

Мережеві аббревіатури становлять велику групу термінів, пов'язаних із інтернет-технологіями та комп'ютерними мережами. Аббревіатура *HTTP* (*HyperText Transfer Protocol* – протокол передачі гіпертексту) позначає основний протокол обміну даними в інтернеті, а його захищений варіант *HTTPS* (*HTTP Secure*) забезпечує шифроване з'єднання [27, с. 229]. Аббревіатура *FTP* (*File*

Transfer Protocol – протокол передачі файлів) використовується для передачі файлів між комп'ютерами. Терміни *TCP* (*Transmission Control Protocol*) та *UDP* (*User Datagram Protocol*) позначають протоколи транспортного рівня мережових комунікацій. Аббревіатури *DNS* (*Domain Name System* – система доменних імен), *VPN* (*Virtual Private Network* – віртуальна приватна мережа), *LAN* (*Local Area Network* – локальна мережа) та *WAN* (*Wide Area Network* – глобальна мережа) описують різні аспекти організації та функціонування комп'ютерних мереж.

Аббревіатури апаратного забезпечення охоплюють терміни на позначення фізичних компонентів комп'ютерних систем та їхніх характеристик. Терміни *HDD* (*Hard Disk Drive* – жорсткий диск) та *SSD* (*Solid State Drive* – твердотільний накопичувач) позначають два основні типи накопичувачів даних, що відрізняються технологією збереження інформації [18, с. 87]. Аббревіатура *USB* (*Universal Serial Bus* – універсальна послідовна шина) стала стандартом для підключення периферійних пристроїв. Терміни *HDMI* (*High-Definition Multimedia Interface*), *VGA* (*Video Graphics Array*), *LCD* (*Liquid Crystal Display*), *LED* (*Light-Emitting Diode*) позначають технології відображення та передачі візуальної інформації. Аббревіатура *PSU* (*Power Supply Unit* – блок живлення) позначає компонент, що забезпечує електроживлення системи.

Аббревіатури у сфері штучного інтелекту та машинного навчання відображають новітні тенденції розвитку інформаційних технологій. Аббревіатура *AI* (*Artificial Intelligence* – штучний інтелект) є базовим терміном для позначення систем, здатних виконувати завдання, що зазвичай вимагають людського інтелекту [59, с. 164]. Термін *ML* (*Machine Learning* – машинне навчання) позначає підгалузь штучного інтелекту, що фокусується на навчанні комп'ютерних систем на основі даних. Аббревіатура *DL* (*Deep Learning* – глибоке навчання) описує підхід машинного навчання з використанням багатошарових нейронних мереж. Терміни *NLP* (*Natural Language Processing* – обробка природної мови), *CNN* (*Convolutional Neural Network* – згорткова нейронна

мережа), *RNN* (*Recurrent Neural Network* – рекурентна нейронна мережа) позначають специфічні технології та архітектури в галузі штучного інтелекту.

Абревіатури у сфері кібербезпеки формують критично важливу підсистему термінів, що описують захист інформаційних систем від загроз. Абревіатура *DDoS* (*Distributed Denial of Service* – розподілена атака відмови в обслуговуванні) позначає тип кібератаки, спрямованої на виведення системи з ладу [12, с. 195]. Терміни *AES* (*Advanced Encryption Standard* – розширений стандарт шифрування) та *RSA* (*Rivest–Shamir–Adleman*) позначають криптографічні алгоритми. Абревіатура *PKI* (*Public Key Infrastructure* – інфраструктура відкритих ключів) описує систему управління цифровими сертифікатами. Термін *2FA* (*Two-Factor Authentication* – двофакторна автентифікація) позначає метод підвищення безпеки доступу до систем. Абревіатура *SSL* (*Secure Sockets Layer*) та її сучасний варіант *TLS* (*Transport Layer Security*) описують протоколи захищеної передачі даних.

Акроніми як тип скорочених термінів характеризуються вимовою як звичайних слів замість побуквеного читання. Хоча в проаналізованому корпусі кількість типових акронімів обмежена, у ширшому контексті ІТ-термінології вони представлені термінами *BASIC* (*Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code*), що вимовляється як /бейсік/, *ASCII* (*American Standard Code for Information Interchange*), що вимовляється як /аскі/, *COBOL* (*Common Business-Oriented Language*), що вимовляється як /коубол/ [17, с. 378]. Акроніми *radar* (*radio detection and ranging*), *laser* (*light amplification by stimulated emission of radiation*), *scuba* (*self-contained underwater breathing apparatus*) настільки міцно увійшли в мовлення, що більшість користувачів не усвідомлює їхнє абревіатурне походження. Така фонетична інтеграція робить акроніми зручнішими для усного мовлення порівняно з побуквено вимовними абревіатурами.

Змішані типи скорочень демонструють комбінування побуквеної вимови деяких елементів з вимовою інших елементів як цілісних слів або складів. Абревіатура *JPEG* (*Joint Photographic Experts Group*) зазвичай вимовляється як

/джейпег/, де перші дві літери вимовляються як одне ціле [16, с. 249]. Термін *GIF* (*Graphics Interchange Format*) може вимовлятися як /джіф/ або /гіф/, що призводить до дискусій про правильну вимову. Аббревіатура *Wi-Fi* (*Wireless Fidelity*) вимовляється як /вай-фай/, де кожен компонент вимовляється як ціле. Така варіантність вимови відображає природний процес фонетичної адаптації аббревіатур до звукової системи мови та преференцій мовців.

Усічення як тип скорочення передбачає відсікання частини слова зі збереженням основної частини, що зберігає упізнаваність вихідного терміна. У корпусі не зафіксовано багато усічень, проте в ширшій практиці ІТ-комунікації вони представлені термінами *app* (від *application* – додаток), *doc* (від *document* – документ), *admin* (від *administrator* – адміністратор), *demo* (від *demonstration* – демонстрація), *info* (від *information* – інформація), *spec* (від *specification* – специфікація) [18, с. 88]. Усічення зазвичай зберігають початкову частину слова, оскільки вона найбільш інформативна для розпізнавання терміна. Такі скорочення активно використовуються в неформальному професійному спілкуванні та поступово можуть кодифікуватися як самостійні терміни.

Телескопічні скорочення або бленди утворюються шляхом злиття частин двох слів у нову лексичну одиницю. У корпусі зафіксовано кілька телескопічних термінів: *modem* (від *modulator-demodulator* – модулятор-демодулятор), *codec* (від *coder-decoder* – кодер-декодер), *pixel* (від *picture element* – елемент зображення), *webinar* (від *web seminar* – веб-семінар) [27, с. 228]. Термін *modem* поєднує початок слова *modulator* із кінцем слова *demodulator*, створюючи компактну форму на позначення пристрою, що виконує обидві функції. Термін *pixel* об'єднує *pic(ture)* та *(el)ement*, позначаючи найменший елемент цифрового зображення. Телескопічні скорочення характеризуються високим ступенем лексикалізації та часто сприймаються користувачами як самостійні слова, а не скорочення.

Орфографічні особливості аббревіатур включають використання великих літер, крапок та дефісів у різних комбінаціях. Традиційно аббревіатури писалися

з крапками після кожної літери (*A.P.I.*, *C.P.U.*), проте сучасна практика віддає перевагу написанню без крапок (*API*, *CPU*) [13, с. 286]. Деякі аббревіатури зберігають дефіси для позначення складної структури (*Wi-Fi*, *e-mail*), хоча тенденція веде до злитого написання (*WiFi*, *email*). Великі літери традиційно використовуються в ініціальних аббревіатурах для позначення їхнього скороченого характеру, проте деякі терміни в процесі лексикалізації можуть переходити до написання малими літерами (*radar*, *laser*, *scuba*). Така орфографічна варіантність відображає поступову інтеграцію аббревіатур у загальну лексичну систему.

Семантична прозорість аббревіатур залежить від знайомості користувача з повною формою терміна та контекстом вживання. Для фахівців ІТ-галузі аббревіатури *API*, *CPU*, *RAM*, *HTTP* є цілком прозорими та не потребують розшифровки [12, с. 198]. Для нефахівців ці скорочення можуть бути непрозорими та потребувати пояснення при першому вживанні. У технічній документації часто практикується розшифровка аббревіатури при першому вживанні з подальшим використанням скороченої форми (*Application Programming Interface (API)*). Така практика забезпечує баланс між семантичною прозорістю для широкої аудиторії та економією мовних засобів для професіоналів.

Функціональні переваги аббревіатур включають економію місця в технічній документації, зручність вимови часто вживаних термінів та уніфікацію міжнародної термінології. Аббревіатури дозволяють значно скоротити обсяг технічних текстів, де одні й ті ж терміни можуть повторюватися десятки разів [41, с. 312]. У програмному коді аббревіатури використовуються для назв змінних, функцій та класів, забезпечуючи компактність та читабельність коду. В усному професійному спілкуванні аббревіатури економлять час та зусилля, дозволяючи швидко передавати складні концепції. Міжнародна уніфікація аббревіатур сприяє ефективній комунікації між фахівцями різних країн, оскільки більшість технічних аббревіатур використовуються без перекладу в різних мовах.

Проблеми аббревіатурного словотворення включають можливу омонімію, коли одна аббревіатура може мати кілька розшифровок у різних контекстах. Аббревіатура *OS* може означати *Operating System* (операційна система) або *Open Source* (відкрите джерело) залежно від контексту [18, с. 89]. Термін *PC* може розшифровуватися як *Personal Computer* (персональний комп'ютер) або *Program Counter* (лічильник команд). Аббревіатура *AI* може означати *Artificial Intelligence* (штучний інтелект) або *Adobe Illustrator* (програма для графічного дизайну). Така омонімія може створювати непорозуміння, проте зазвичай контекст вживання дозволяє однозначно визначити правильне значення аббревіатури.

Стандартизація аббревіатур є важливим аспектом розвитку технічної термінології, оскільки різні організації або спільноти можуть використовувати різні аббревіатури для позначення одних і тих же концепцій. Міжнародні організації стандартизації (*ISO, IEEE, W3C*) розробляють стандарти для технічної термінології, включаючи правила створення та використання аббревіатур [17, с. 380]. Проте швидкий розвиток технологій часто випереджає процеси стандартизації, що призводить до співіснування кількох варіантів аббревіатур для нових концепцій. Поступово один варіант стає домінуючим через його використання впливовими компаніями або активне поширення в професійному співтоваристві.

Продуктивність аббревіації в ІТ-термінології пояснюється кількома факторами, серед яких висока частотність вживання багатокomпонентних термінів, потреба в економії місця в технічних текстах та зручність усної комунікації. Багатокomпонентні терміни на кшталт *Application Programming Interface* є занадто довгими для частого вживання, тому аббревіатура *API* стає стандартним способом позначення цього поняття [13, с. 287]. У програмному коді використання повних форм зробило б код надмірно довгим та важким для читання. В усному спілкуванні вимова повних форм вимагає значно більше часу та зусиль порівняно з аббревіатурами. Ці фактори забезпечують стабільно високу продуктивність аббревіації як способу термінотворення в ІТ-галузі.

Нові аббревіатури з'являються постійно разом із виникненням нових технологій, стандартів та концепцій у сфері інформаційних технологій. Терміни *IoT* (*Internet of Things* – інтернет речей), *VR* (*Virtual Reality* – віртуальна реальність), *AR* (*Augmented Reality* – доповнена реальність), *API* (*Application Programming Interface*), *SDK* (*Software Development Kit*) відображають новітні технологічні тренди [59, с. 166]. Аббревіатура *GPT* (*Generative Pre-trained Transformer*) стала широко відомою завдяки популярності штучного інтелекту. Термін *NFT* (*Non-Fungible Token*) виник у контексті блокчейн-технологій. Така динаміка створення нових аббревіатур відображає постійне оновлення термінологічної системи інформаційних технологій та адаптацію мови до нових концептуальних потреб галузі.

Взаємодія аббревіації з іншими способами словотворення виявляється в можливості подальшої деривації аббревіатур через афіксацію або словоскладання. Аббревіатури можуть ставати базою для творення нових термінів: *API* → *APIs* (множина), *HTTP* → *HTTPS* (додавання *S* для *Secure*), *LAN* → *WLAN* (додавання *W* для *Wireless*) [27, с. 230]. Аббревіатури можуть поєднуватися з повними словами в композитах (*API key*, *USB port*, *WiFi network*) або приєднувати суфікси (*emailing* від *email*). Така гнучкість дозволяє аббревіатурам інтегруватися в словотворчу систему мови та брати участь у творенні похідних та складних термінів.

Детермінологізація аббревіатур відбувається, коли технічні терміни проникають у загальноповсякденну лексику та стають зрозумілими широкій аудиторії. Аббревіатури *email*, *WiFi*, *USB*, *DVD*, *CD* втратили статус вузькоспеціальних термінів і використовуються в повсякденному мовленні [20, с. 157]. Процес детермінологізації супроводжується спрощенням орфографії (перехід від *e-mail* до *email*), розширенням семантики та появою похідних форм (*to email*, *emailing*). Деякі аббревіатури настільки інтегрувалися в загальну лексику, що користувачі не усвідомлюють їхнє аббревіатурне походження та не знають повної форми терміна.

Таким чином, аббревіація та акронімія є високопродуктивними способами словотворення в англійській ІТ-термінології, що забезпечують двадцять відсотків усіх термінологічних одиниць у проаналізованому корпусі. Найпродуктивнішим типом є ініціальні аббревіатури, що вимовляються побуквено та охоплюють усі основні сфери інформаційних технологій від апаратного забезпечення до штучного інтелекту. Аббревіація виконує критично важливу функцію економії мовних засобів у технічній комунікації, забезпечуючи компактність термінів, зручність їхнього використання в усному та письмовому мовленні та уніфікацію міжнародної технічної термінології, що робить цей спосіб незамінним інструментом у швидко розвиваючійся галузі інформаційних технологій.

2.5. Конверсія

Конверсія як безафіксний спосіб словотворення становить десять відсотків від загальної кількості проаналізованих термінів, посідаючи четверте місце за продуктивністю після словоскладання, афіксації та аббревіації (див. Додаток В). Цей спосіб передбачає перехід слова з однієї частини мови в іншу без зміни його зовнішньої форми, що є особливо характерним для аналітичної будови англійської мови з її обмеженою морфологічною маркованістю [57, с. 17359]. Аналіз корпусу виявляє десять термінів, утворених шляхом конверсії, які демонструють різні напрямки переходу між частинами мови та специфіку функціонування в технічній термінології (див. Додаток Ж). Конверсія дозволяє швидко адаптувати існуючі лексичні одиниці до нових функціональних потреб без ускладнення морфологічної структури слова, що робить її ефективним інструментом термінотворення в динамічній галузі інформаційних технологій.

Напрямки конверсії в англійській ІТ-термінології демонструють чітку ієрархію продуктивності різних типів переходу між частинами мови. Перехід «іменник → дієслово» є найпродуктивнішим напрямком, становлячи приблизно

сімдесят відсотків усіх конверсійних термінів у матеріалі дослідження. Перехід «дієслово → іменник» становить близько двадцяти п'яти відсотків, тоді як інші напрямки, включаючи перехід «прикметник → дієслово» та «власна назва → дієслово», разом становлять п'ять відсотків (див. Додаток Ж) [34, с. 41]. Така розподіл продуктивності відображає функціональні потреби професійної комунікації, де необхідність описувати нові дії з технологічними об'єктами стимулює створення дієслів від іменників, що позначають ці об'єкти. Кожен напрямок конверсії має свою семантичну специфіку та закономірності функціонування в термінологічній системі.

Конверсія «іменник → дієслово» становить найпродуктивніший напрямок і характеризується високою семантичною регулярністю переходу. У проаналізованому корпусі виявлено сім термінів цього типу, які охоплюють різні аспекти роботи з комп'ютерними технологіями. Термін *email* як іменник позначає електронне повідомлення або систему електронної пошти, а як дієслово *to email* означає «надіслати електронне повідомлення» (*I will email you the document* – я надішлю вам документ електронною поштою) [20, с. 156]. Термін *text* перейшов від іменника на позначення тексту до дієслова *to text*, що означає «надіслати текстове повідомлення» (*I'll text you later* – я надішлю тобі SMS пізніше). Термін *boot* як іменник позначає процес завантаження системи, а як дієслово *to boot* означає «завантажити систему» (*Boot the computer and check the error* – завантажте комп'ютер і перевірте помилку).

Семантика дієслів, утворених від іменників шляхом конверсії, зазвичай включає значення «виконувати дію, пов'язану з об'єктом, позначеним іменником» або «використовувати об'єкт за його призначенням». Термін *crash* як іменник позначає збій системи, а дієслово *to crash* означає «зазнати збою, зависнути» (*The system crashed during the update* – система зависла під час оновлення) [12, с. 187]. Термін *hack* переходить від іменника на позначення злому до дієслова *to hack*, що означає «зламати систему» (*Someone tried to hack my account* – хтось намагався зламати мій обліковий запис). Термін *scroll* від

іменника на позначення сувою переосмислюється як дієслово *to scroll*, що означає «прокручувати сторінку» (*Scroll down to see more options* – прокрутіть вниз, щоб побачити більше опцій). Така семантична прозорість робить конверсійні дієслова легкими для розуміння та швидкого засвоєння в професійному мовленні.

Конверсійні дієслова на позначення користувацьких дій формують важливу групу термінів, що описують взаємодію людини з комп'ютерними системами. Термін *click* переходить від іменника на позначення клацання до дієслова *to click*, що означає «клацнути кнопкою миші» (*Click the button to continue* – натисніть кнопку, щоб продовжити) [16, с. 247]. Термін *bookmark* як іменник позначає закладку, а дієслово *to bookmark* означає «додати в закладки» (*Bookmark this page for later* – додайте цю сторінку в закладки на потім). Термін *screenshot* функціонує як іменник на позначення знімка екрана та як дієслово *to screenshot*, що означає «зробити скріншот» (*Screenshot the error message* – зробіть скріншот повідомлення про помилку). Термін *archive* переходить від іменника до дієслова *to archive*, що означає «архівувати, переміщати в архів» (*Archive old emails to free up space* – архівуйте старі листи, щоб звільнити місце).

Дієслова, утворені від іменників на позначення технічних процесів, відображають специфіку комп'ютерних операцій. Термін *backup* як іменник позначає резервну копію даних, а дієслово *to backup* означає «створити резервну копію» (*Don't forget to backup your data* – не забудьте створити резервну копію даних) [27, с. 229]. Термін *format* переходить від іменника на позначення формату до дієслова *to format*, що означає «форматувати диск або документ» (*Format the hard drive before installing* – відформатуйте жорсткий диск перед встановленням). Термін *filter* як іменник позначає фільтр, а дієслово *to filter* означає «фільтрувати, відсіювати» (*Filter the search results by date* – відфільтруйте результати пошуку за датою). Термін *debug* переходить від іменника-компози́та до дієслова *to debug*, що означає «налагоджувати програму» (*We need to debug this code* – нам потрібно налагодити цей код).

Конверсія «дієслово → іменник» становить другий за продуктивністю напрямок і характеризується семантикою номінації дії або її результату. У корпусі виявлено три терміни цього типу, які демонструють типові семантичні відношення між дієслівною та іменниковою формами. Термін *to access* як дієслово означає «отримувати доступ», а іменник *access* позначає сам доступ або можливість доступу (*I don't have access to this folder* – у мене немає доступу до цієї папки) [58, с. 167]. Термін *to update* як дієслово означає «оновлювати», а іменник *update* позначає саме оновлення як об'єкт або процес (*Install the latest software update* – встановіть останнє оновлення програмного забезпечення). Терміни *download* та *upload* функціонують як дієслова на позначення дій завантаження та вивантаження, а також як іменники на позначення самих завантажених файлів або процесів (*The download is complete* – завантаження завершено; *The upload failed due to connection issues* – вивантаження не вдалося через проблеми з підключенням).

Семантичні відношення між дієслівною та іменниковою формами при конверсії «дієслово → іменник» включають номінацію процесу, результату дії або об'єкта, пов'язаного з дією. Термін *to scan* як дієслово означає «сканувати», а іменник *scan* позначає процес сканування або його результат (*Run a virus scan on your computer* – запустіть сканування на віруси на вашому комп'ютері) [16, с. 248]. Термін *to print* переходить до іменника *print* на позначення роздрукування (*The print quality is excellent* – якість друку чудова). Термін *to save* як дієслово означає «зберігати», а іменник *save* може позначати акт збереження (*Did you do a save before closing?* – ви зберегли перед закриттям?). Терміни *search*, *input*, *output* демонструють подібні семантичні відношення, де іменник позначає дію, результат або об'єкт, пов'язаний із дієслівним значенням.

Конверсія прикметник до дієслово є менш продуктивним напрямком в ІТ-термінології, проте представлена кількома важливими термінами. Термін *default* як прикметник означає «стандартний, за замовчуванням» (*default settings* – стандартні налаштування), а як дієслово *to default* означає «встановити за

замовчуванням» або «повернутися до стандартних налаштувань» (*The system will default to English* – система встановить англійську за замовчуванням) [34, с. 42]. Хоча кількість таких термінів обмежена, вони виконують важливу функцію в технічній термінології, дозволяючи описувати процеси встановлення певних станів або характеристик систем. Можливість конверсії прикметників у дієслова відображає гнучкість англійської словотворчої системи та її здатність адаптувати лексику до різноманітних комунікативних потреб.

Конверсія власних назв у загальні дієслова представляє особливо цікавий тип термінотворення, коли бренди або продукти стають настільки популярними, що їхні назви починають використовуватися як дієслова. Термін *Google* як власна назва компанії та пошукової системи перетворився на дієслово *to google*, що означає «шукати інформацію в інтернеті» (*Google the answer if you're not sure* – погугліть відповідь, якщо не впевнені) [20, с. 159]. Термін *Skype* перейшов від власної назви програми до дієслова *to skype*, що означає «зв'язатися через Skype» (*Let's skype tomorrow at 3 PM* – давайте поспілкуємося по Skype завтра о 15:00). Термін *Zoom* аналогічно став дієсловом *to zoom* на позначення проведення відеоконференції через цю платформу (*We'll zoom with the team next week* – ми проведемо Zoom-зустріч з командою наступного тижня). Така конверсія власних назв відображає домінуючу позицію певних продуктів на ринку та їхнє проникнення в повсякденну мовну практику.

Семантичні групи конверсійних термінів можна класифікувати за типами дій або процесів, що вони позначають. Терміни на позначення комунікативних дій включають *to email*, *to text*, *to skype*, *to zoom*, які описують різні способи спілкування за допомогою технологій [18, с. 88]. Терміни на позначення операцій з даними включають *to download*, *to upload*, *to backup*, *to archive*, *to save*, які описують маніпуляції з інформацією. Терміни на позначення користувацьких дій включають *to click*, *to scroll*, *to bookmark*, *to screenshot*, які описують взаємодію з інтерфейсом. Терміни на позначення системних процесів включають *to boot*, *to crash*, *to format*, *to debug*, які описують технічні операції з системами та

програмами. Така семантична організація відображає систематичний характер конверсії та її роль у структуруванні термінологічного поля.

Граматичні особливості конверсійних термінів включають можливість використання однієї й тієї ж форми в різних синтаксичних позиціях без зміни написання або вимови. Термін *email* може функціонувати як іменник (*Send me an email* – надішліть мені електронний лист), як дієслово (*I'll email you tomorrow* – я надішлю вам листа завтра), а також приєднувати афікси для творення похідних форм (*emailing, emailed*) [40, с. 178]. Така граматична гнучкість є результатом аналітичної будови англійської мови, де синтаксична позиція слова часто визначає його частиномовну приналежність важливіше, ніж морфологічна форма. Конверсійні терміни легко інтегруються в різні граматичні конструкції, зберігаючи семантичну прозорість та функціональну універсальність.

Продуктивність конверсії в ІТ-термінології зумовлена кількома факторами, серед яких економічність цього способу, швидкість адаптації лексики до нових функцій та природність для носіїв англійської мови. Конверсія не вимагає додавання афіксів або зміни структури слова, що робить її найпростішим способом створення нових термінів [57, с. 17361]. Швидкість термінотворення через конверсію є критично важливою для динамічної галузі інформаційних технологій, де постійно виникають нові дії та процеси, що потребують негайної номінації. Носії англійської мови інтуїтивно розуміють конверсійні утворення навіть при першому вживанні завдяки контексту та семантичній прозорості переходу між частинами мови.

Обмеження конверсії пов'язані з можливою семантичною непрозорістю деяких переходів та потенційними конфліктами з існуючими термінами. Не всі іменники можуть бути конвертовані в дієслова з логічним та прийнятним значенням, оскільки семантика деяких об'єктів не передбачає очевидної дії з ними [58, с. 234]. Конверсія зазвичай успішна, коли існує ясний зв'язок між об'єктом та дією з ним (*to email* природно походить від *email* як засобу комунікації). Водночас деякі конверсійні утворення можуть вважатися

жаргонними або неформальними і не завжди приймаються в офіційній технічній документації, хоча активно використовуються в усному професійному спілкуванні.

Конверсійні терміни у сфері штучного інтелекту демонструють високу функціональну активність у науково-технічному дискурсі. Дієслова, утворені від іменників шляхом конверсії, позначають ключові процеси та операції в галузі ШІ: *to train* (навчати модель), *to test* (тестувати), *to model* (моделювати), *to process* (обробляти дані), *to cluster* (кластеризувати) [34, с. 42]. Конверсійні терміни характеризуються здатністю до утворення похідних форм (*training, testing, modeling, processing, clustering*), що розширює їхні функціональні можливості в термінологічній системі. Семантична прозорість конверсійних утворень забезпечує ефективність професійної комунікації, оскільки зв'язок між іменником-об'єктом та дієсловом-дією залишається очевидним для фахівців галузі.

Стилістична варіантність конверсійних термінів виявляється в їхній здатності функціонувати в різних регістрах мовлення від офіційної технічної документації до неформального професійного жаргону. У формальній документації може використовуватися повна дієслівна конструкція (*send an electronic mail message*), тоді як у неформальній комунікації перевага надається конверсійному дієслову (*email*) [16, с. 249]. Деякі конверсійні терміни, особливо утворені від власних назв (*to google, to photoshop*), можуть сприйматися як занадто розмовні для офіційних контекстів, хоча їхнє використання стає дедалі більш прийнятним навіть у формальній комунікації через їхню високу частотність та відсутність зручних альтернатив.

Нові конверсійні утворення постійно з'являються в ІТ-термінології разом із виникненням нових технологій та продуктів. Сучасні приклади включають *to tweet* (публікувати в Twitter), *to livestream* (транслювати в реальному часі), *to podcast* (створювати подкаст), *to crowdfund* (фінансувати через краудфандинг) [59, с. 165]. Ці терміни демонструють активність конверсії як механізму адаптації

мови до нових технологічних реалій. Швидкість, з якою нові конверсійні дієслова входять у мовлення, свідчить про природність цього процесу для носіїв англійської мови та його ефективність для термінотворення. Багато нових конверсійних утворень спочатку з'являються в неформальному професійному жаргоні або в соціальних мережах, а згодом можуть кодифікуватися як стандартні терміни.

Взаємодія конверсії з іншими способами словотворення виявляється в можливості послідовного застосування кількох процесів. Конверсійні дієслова можуть ставати базою для афіксації (*to email* → *emailing*, *emailed*, *emailer*) або словоскладання (*email address*, *email server*) [34, с. 43]. Композити можуть піддаватися конверсії (*screenshot* як іменник → *to screenshot* як дієслово), а конверсійні дієслова можуть префіксуватися (*to code* → *to encode* → *to recode*). Така багатоступенева деривація розширює можливості термінотворення та забезпечує гнучкість словотворчої системи. Можливість комбінування конверсії з іншими способами словотворення робить англійську мову надзвичайно продуктивною в створенні нових термінологічних одиниць.

Роль конверсії в розвитку професійного жаргону є особливо помітною в ІТ-галузі, де неформальне спілкування фахівців активно генерує нові конверсійні утворення. Професійний жаргон програмістів включає численні конверсійні дієслова, що не завжди фіксуються в словниках, проте активно використовуються в повсякденній роботі [24]. Такі терміни як *to refactor* (реструктурувати код), *to deploy* (розгорнути програму), *to compile* (компілювати) спочатку могли сприйматися як жаргонізми, проте поступово увійшли в стандартну термінологію. Жаргонні конверсійні утворення виконують важливу соціальну функцію, сигналізуючи про приналежність до професійної спільноти та полегшуючи неформальну комунікацію між фахівцями.

Міжнародний вплив англійських конверсійних термінів виявляється в їхньому активному запозиченні в інші мови, часто з адаптацією до граматичних систем цільових мов. У багатьох мовах англійські конверсійні дієслова

запозичуються та адаптуються до національних дієслівних парадигм [41, с. 316]. Наприклад, в українській мові використовуються адаптовані форми на кшталт «гуглити», «лайкнути», «репостнути», які зберігають семантику англійських конверсійних дієслів, але підпорядковуються граматичним правилам української мови. Така міжмовна передача конверсійних термінів свідчить про їхню функціональну ефективність та важливість для міжнародної професійної комунікації в галузі інформаційних технологій.

Динаміка розвитку конверсії в ІТ-термінології характеризується збереженням стабільної продуктивності та розширенням сфер застосування цього способу. Класичні конверсійні терміни (*to email*, *to download*, *to boot*) залишаються активними в термінологічній системі, водночас постійно з'являються нові утворення, що відображають технологічні інновації [27, с. 231]. Спостерігається тенденція до зростання конверсії власних назв продуктів у загальні дієслова, що відображає вплив комерційних брендів на мовні процеси. Конверсія залишається одним із найшвидших та найефективніших способів термінотворення, особливо для позначення нових дій та процесів, пов'язаних із технологічними інноваціями. Зростання ролі цифрових комунікацій та соціальних мереж сприяє активізації конверсійних процесів, оскільки користувачі інтуїтивно створюють нові дієслова для опису дій у цифровому середовищі.

Таким чином, конверсія є продуктивним способом словотворення в англійській ІТ-термінології, що забезпечує десять відсотків усіх термінологічних одиниць у проаналізованому корпусі. Найпродуктивнішим напрямком є перехід «іменник → дієслово», що становить сімдесят відсотків конверсійних термінів і дозволяє швидко створювати дієслова для позначення нових дій з технологічними об'єктами. Конверсія характеризується економічністю, швидкістю термінотворення, семантичною прозорістю та граматичною гнучкістю, що робить її оптимальним інструментом для адаптації лексики до нових функціональних потреб у динамічній сфері інформаційних технологій, де

постійно виникають нові дії, процеси та способи взаємодії з цифровими системами.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексний аналіз способів словотвору англійських технічних термінів у сфері інформаційних технологій та визначено їхню продуктивність на основі дослідження матеріалу зі ста термінологічних одиниць. Проведене дослідження дозволило виявити закономірності термінотворення в англійській ІТ-термінології та встановити найпродуктивніші словотворчі моделі.

Теоретична частина дослідження дозволила встановити, що термін як основна одиниця спеціальної лексики характеризується системністю, точністю значення, стилістичною нейтральністю та зв'язком із конкретним поняттям певної галузі знань. Англійська ІТ-термінологія відрізняється міждисциплінарністю, високою швидкістю оновлення та активною взаємодією з загальноновживаною лексикою. Основними способами творення термінів є морфологічні процеси, які забезпечують системність та продуктивність термінотворення. Терміни виконують номінативну, комунікативну, когнітивну, ідентифікаційну та престижну функції, адаптуючись до специфіки різних типів дискурсу.

Практичний аналіз матеріалу дослідження зі ста термінів виявив, що морфологічні способи словотворення становлять вісімдесят відсотків усіх проаналізованих термінів. Встановлено таку ієрархію продуктивності способів словотворення: словоскладання — тридцять п'ять відсотків (найпродуктивніший спосіб), афіксація — тридцять відсотків, аббревіація — двадцять відсотків, конверсія — десять відсотків, телескопія — п'ять відсотків.

Словоскладання виявилось найпродуктивнішим способом завдяки здатності створювати семантично прозорі композити. Аналіз тридцяти п'яти композитних термінів виявив домінування моделі іменник плюс іменник (шістдесят відсотків усіх композитів). Продуктивні базові компоненти *-ware*,

web-, *board-*, *screen-* формують словотвірні гнізда, що забезпечує системність термінологічної лексики.

Афіксація становить тридцять відсотків проаналізованих термінів, демонструючи рівну продуктивність суфіксації та префіксації. Найпродуктивнішими суфіксами є *-er/-or* (агенти та інструменти), *-tion/-ation* (процеси та результати), *-able/-ible* (можливості та властивості). Серед префіксів найвищу продуктивність демонструють *re-* (повторність дії), *multi-* (множинність), *cyber-* (цифрова сфера), *pre-/post-* (темпоральні відношення).

Абревіація та акронімія становлять двадцять відсотків термінів. Аналіз виявив домінування ініціальних абревіатур, що охоплюють усі основні сфери інформаційних технологій: програмування (*API*, *HTML*, *SQL*), апаратне забезпечення (*CPU*, *RAM*, *SSD*), мережі (*HTTP*, *DNS*, *VPN*), штучний інтелект (*AI*, *ML*) та кібербезпеку (*SSL*, *DDoS*). Абревіація забезпечує економію мовних засобів та сприяє уніфікації міжнародної технічної термінології.

Конверсія становить десять відсотків термінів. Аналіз виявив домінування напрямку іменник до дієслово (сімдесят відсотків конверсійних утворень), що дозволяє швидко створювати дієслова для позначення нових дій (*to email*, *to google*, *to boot*, *to click*). Телескопія становить п'ять відсотків термінів (*modem*, *codec*, *pixel*, *webinar*), демонструючи найнижчу продуктивність, проте створюючи компактні та легкі для вимови терміни.

Перспективи подальших досліджень включають розширення корпусу термінів для отримання детальнішої статистики, дослідження динаміки розвитку ІТ-термінології в діяхронічному аспекті, порівняльний аналіз словотворчих процесів в англійській та українській ІТ-термінології, вивчення стратегій перекладу термінів з різною словотворчою структурою.

Результати дослідження підтверджують, що англійська ІТ-термінологія є динамічною системою, що постійно оновлюється за рахунок продуктивних словотворчих механізмів, серед яких домінують словоскладання та афіксація. Розуміння закономірностей термінотворення є необхідною основою для

ефективної професійної комунікації в галузі інформаційних технологій, якісного перекладу технічних текстів та успішного викладання англійської мови для спеціальних цілей у сфері ІТ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англійсько-український правничий словник складної лексики / уклад.: С. Головатий, Л. Пономаренко ; за ред. С. Головатого, Б. Ажнюка. 2-ге вид. Харків : Право, 2025. 264 с.
2. Англо-український словник термінів з інформаційних технологій та кібербезпеки / уклад. А. Я. Гладун, О. О. Пучков, І. Ю. Субач, К. О. Хала. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 380 с.
3. Архипенко Л. М. Англомовна лексика в сучасних українських медійних текстах (функціональний аспект). Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33(72), № 6(1). С. 7–12.
4. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад : навч. посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. 232 с.
5. Білоусова Р. З. Системна класифікація бібліотечно-бібліографічних термінів. Термінологічний вісник. 2019. Вип. 5. С. 148–154.
6. Болотнікова А. П., Бечкало Н. В. Специфіка перекладу науково-технічних текстів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 41, том 2. С. 120–123.
7. Вакуленко М. О. Сучасна українська термінологія: методологія, кодифікація, лексикографічна практика : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2023. URL: <https://www.academia.edu/104356578> (дата звернення: 16.10.2025).
8. Вакуленко М. О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз : монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361 с.
9. Гончар А. Словотвірні моделі неологізмів зі сфери інформаційних технологій. 2022. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/2022/03102022/5/2.pdf> (дата звернення: 16.10.2025).

10. Гриців Н. М., Сабан О. В. Особливості перекладу англомовних термінів перекладознавчого спрямування українською мовою. Нова філологія. 2024. № 96. С. 47–55.
11. Кальнік О. П., Воробйова О. С., Симоненко А. В., Олешко М. В. Термінологічні проблеми перекладу наукових текстів у сфері ІТ технологій. Молодий вчений. 2019. № 5.1 (69.1). С. 187–190.
12. Кізіл І. А. Функціонування метатерміносистеми англійської мови сфери комп'ютерних технологій : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2016. 298 с.
13. Кізіль М. Аббревіатури та скорочення в сфері комп'ютерних технологій англійської мови. Термінознавство. 2015. Вип. 3. С. 282–287.
14. Куц М. О. Порівняльна лексикологія англійської та української мов : навч. посібник. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2021. 197 с.
15. Ланова О. Сленг айтівців - англійські слова, які повинен знати кожен. 2023. URL: <https://lse.ua/article/sleng-ajtivtsiv-anglijski-slova-yaki-povinen-znati-kozhen/> (дата звернення: 16.10.2025).
16. Літвінова М. М., Сидоренко О. Р. Англомовна комп'ютерна термінологія: структурні особливості та способи творення. Нова філологія. 2021. № 84. С. 248–254.
17. Межжеріна Г. В. Структурні типи англійських авіаційних термінів-аббревіатур в аспекті перекладу. Термінологічний вісник. 2019. Вип. 5. С. 374–383.
18. Мирошніченко В. М., Шишкова І. С. Англійські лексичні новоутворення у сфері комп'ютерних технологій та особливості їх перекладу українською мовою. Вісник НТУ «ХПІ». 2019. № 1. С. 87–92.
19. Нідзельська Ю. М. Основні особливості перекладу термінів. Collection of scientific papers «SCIENTIA». July 12, 2024. Amsterdam, The Netherlands. С. 66–69.
20. Ніколаєва Т. М. Основні методи перекладу текстспік (мови соціальних мереж) українською мовою. Вчені записки ТНУ імені В. І.

Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2019. Том 30 (69), № 1, ч. 1. С. 156–161.

21. Петренко О. Особливості перекладу тексту науково-технічного стилю. Термінознавство. 2015. Вип. 3. С. 298–303.

22. Практикум з науково-технічного перекладу (англійська мова) : навч. посібник для студентів 2 курсу фак. післядипломної освіти / упоряд. І. Ю. Гусленко. Харків : Вид-во НУА, 2019. 62 с.

23. Рабійчук Л. С., Наконечна А. О. Теорія перекладу : навч. посібник. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2017. 224 с.

24. Словник айтишника. Сленг, який повинен знати кожен! CURSOR.EDUCATION. 2020. URL: <https://teletype.in/@cursor.education/pUrizuNJL> (дата звернення: 16.10.2025).

25. Словник IT-фахівця-початківця: терміни, які потрібно знати. 2025. URL: <https://dan-it.com.ua/uk/blog/slovnyk-it-fahivczya-pochatkivczya-termyny-yaki-potribno-znaty/> (дата звернення: 16.10.2025).

26. Термінознавство : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» / уклад. Г. О. Ульянова, Ю. О. Томчаковська, Л. В. Строченко, С. В. Єрьоменко, Л. О. Потенко. Одеса : Університетська книга, 2024. 52 с.

27. Тимощук Н. М. Англійські неологізми у сфері інформаційних технологій: словотвірний аспект. Нова філологія. 2023. № 89. С. 228–233. URL: <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/843> (дата звернення: 17.10.2025).

28. Тищенко О. В., Юхимець С. Ю., Фоміна К. Є. Особливості перекладу українськомовної науково-технічної літератури галузі комп'ютерних технологій англійською мовою: лексичний аспект. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. 2018. № 26. С. 121–132.

29. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови : монографія. Івано-Франківськ, 2015. 160 с. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/21233/1/monograph.pdf> (дата звернення: 16.10.2025).
30. Третьак М. О. Англо-український словник комп'ютерних термінів. 2019. URL: <https://naurok.com.ua/anglo-ukra-nskiy-slovnik-komp-yuternih-terminiv-84543.html> (дата звернення: 16.10.2025).
31. Тур О. М. Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації : монографія. Кременчук : ПП Щербатих, 2018. 301 с. URL: https://www.kdu.edu.ua/new/PHD_vid/Monograph_Tur.pdf (дата звернення: 16.10.2025).
32. Фесенко І. М., Сивачук О. М. Англомовна комп'ютерна термінологія: структурні особливості та способи творення. Нова філологія. 2021. № 84. С. 248–254.
33. Частник О. С., Частник С. В. Англомовні елементи наукової праці : посібник. Харків : ХДАК, 2016. 78 с. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Anglom.elementi-nauk.praczi.pdf> (дата звернення: 16.10.2025).
34. Шаркова Н. Ф., Шаркова С. Ф. Конверсія як продуктивний спосіб збагачення науково-технічної термінології. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33 (72), № 5, ч. 2. С. 40–45. URL: <https://crust.ust.edu.ua/items/33aab9a1-c4bc-45aa-afa1-70286a09dc2f/full> (дата звернення: 16.10.2025).
35. Baerman M. The Oxford Handbook of Inflection. Oxford : Oxford University Press, 2015. 720 p.
36. Bauer L. Compounds and Compounding. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. 208 p.

37. Bauer L. Reflections on English Word-Formation. Cambridge : Cambridge University Press, 2025. 450 p.
38. Bauer L. Rethinking Morphology. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2019. 149 p.
39. Bauer L., Lieber R., Plag I. The Oxford Reference Guide to English Morphology. Oxford : Oxford University Press, 2015. 691 p.
40. Booij G. The Grammar of Words: An Introduction to Linguistic Morphology. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2015. 320 p.
41. Bowker L. Terminology and translation. Handbook of Terminology. Amsterdam : John Benjamins, 2015. Vol. 1. P. 304–323.
42. Braber N., Cummings L., Morrish L. Exploring Language and Linguistics. Cambridge : Cambridge University Press, 2015. 466 p.
43. Brezina V., Gablasova D. Is there a core general vocabulary? Introducing the New General Service List. Applied Linguistics. 2015. Vol. 36, No. 1. P. 1–22.
44. Burridge K., Stebbins T. For the Love of Language: An Introduction to Linguistics. Cambridge : Cambridge University Press, 2016. 518 p.
45. Bybee J. Language Change. Cambridge : Cambridge University Press, 2015. 298 p.
46. Carstairs-McCarthy A. An Introduction to English Morphology: Words and their Structure. 2nd ed. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2017. 184 p.
47. Chan S.-W. Routledge Encyclopedia of Translation Technology. London : Routledge, 2015. 496 p.
48. Dietz K. Historical word-formation in English. Word-Formation: An International Handbook of the Languages of Europe. Berlin : De Gruyter Mouton, 2015. P. 1914–1930.
49. Dirgeyasa I. W. Exploring the English word formation process: a literature review. International Journal of English Language Teaching. 2024. Vol. 6, No. 3. P. 37–
50. URL: <https://www.researchgate.net/publication/391068722> (дата звернення: 16.10.2025).

50. Hippiusley A., Stump G. The Cambridge Handbook of Morphology. Cambridge : Cambridge University Press, 2016. 866 p.
51. IT-терміни: як розмовляти з програмістами. 2025. URL: <https://www.run-it.com.ua/it-terminy-iak-rozmovliaty-z-prohramistamy/> (дата звернення: 16.10.2025).
52. Jelimun M. O. The Application of Word Formation in Students' Essay Writing: Morphology. Journal of English Language Teaching and Linguistics. 2024. Vol. 9, No. 2. P. 503–517. DOI: 10.21462/jeltl.v9i2.1312. URL: <https://www.jeltl.org/index.php/jeltl/article/view/1312> (дата звернення: 17.10.2025).
53. Körtvélyessy L., Štekauer P., Zimmermann J. Word-formation at the crossroads of productivity, creativity, and structural complexity. Linguistics. 2025. URL: <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/ling-2024-0038/html> (дата звернення: 16.10.2025).
54. Lieber R. Introducing Morphology. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2016. 248 p.
55. Lieber R., Štekauer P. The Oxford Handbook of Derivational Morphology. Oxford : Oxford University Press, 2016. 736 p.
56. Mercado B. Emergence of Neologism in Social Media: Impact on Students' Communication. EJEDL. 2024. Vol. 3, No. 4. URL: <https://irisejournal.wordpress.com/2024/12/08> (дата звернення: 17.10.2025).
57. Mortensen D. R., Izrailevitch V., Xiao Y., Schütze H., Weissweiler L. Verbing Weirds Language (Models): Evaluation of English Zero-Derivation in Five LLMs. LREC-COLING 2024. P. 17359–17364. URL: <https://aclanthology.org/2024.lrec-main.1508/> (дата звернення: 16.10.2025).
58. Plag I. Word-Formation in English. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2018. 256 p.
59. Rehman S., Malik A., Jawad M. The Influence of Technology on Contemporary English Vocabulary. Review of Applied Management and Social Sciences. 2025. Vol. 8, No. 1. P. 157–168. DOI: 10.47067/ramss.v8i1.445. URL:

<https://ramss.spcrd.org/index.php/ramss/article/view/445> (дата звернення: 17.10.2025).

60. Zuhri M. S., Suwandi S., Fitriati S. W. Morphological Process of Morphemes Through Word-Formation. English Education Journal. 2022. Vol. 12, No. 3. P. 301–309. DOI: 10.15294/eej.v12i3.49676. URL: <https://journal.unnes.ac.id/sju/eej/article/view/49676> (дата звернення: 16.10.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Корпус проаналізованих англійських ІТ-термінів

№	Термін	Спосіб словотвору	Структурні компоненти	Значення
1	AI	Абревіація/Акронімія	Artificial Intelligence	Штучний інтелект
2	API	Абревіація/Акронімія	Application Programming Interface	Інтерфейс програмування додатків
3	authentication	Афіксація (суфікс)	authenticate + -ion	Автентифікація
4	backup	Словоскладання	back + up	Резервна копія
5	bandwidth	Словоскладання	band + width	Пропускна здатність
6	bitrate	Словоскладання	bit + rate	Бітова швидкість
7	blog	Конверсія/Словоскладання	web + log	Блог
8	boot	Конверсія	bootstrap → дієслово	Завантажити систему
9	CLI	Абревіація/Акронімія	Command Line Interface	Інтерфейс командного рядка
10	click	Конверсія	іменник ↔ дієслово	Клацати/клацання
11	cloud (computing)	Семантичне переосмислення	хмара → хмарні обчислення	Хмарні обчислення
12	codec	Телескопія	coder + decoder	Кодек
13	compiler	Афіксація (суфікс)	compile + -er	Компілятор
14	compression	Афіксація (суфікс)	compress + -ion	Стиснення
15	configuration	Афіксація (суфікс)	configure + -ation	Конфігурація
16	CPU	Абревіація/Акронімія	Central Processing Unit	Центральний процесор
17	crash	Конверсія	іменник ↔ дієслово	Збій/зависнути
18	CSS	Абревіація/Акронімія	Cascading Style Sheets	Каскадні таблиці стилів
19	cybersecurity	Афіксація (префікс)	cyber- + security	Кібербезпека
20	cyberspace	Афіксація (префікс)	cyber- + space	Кіберпростір
21	database	Словоскладання	data + base	База даних
22	debug	Конверсія	de- + bug	Налагоджувати
23	debugger	Афіксація (суфікс)	debug + -er	Налагоджувач
24	desktop	Словоскладання	desk + top	Настільний комп'ютер
25	developer	Афіксація (суфікс)	develop + -er	Розробник
26	DNS	Абревіація/Акронімія	Domain Name System	Система доменних імен
27	download	Словоскладання	down + load	Завантажити

28	downloadable	Афіксація (суфікс)	download + -able	Завантажуваний
29	email	Конверсія/Словоскладання	electronic + mail	Електронна пошта
30	encryption	Афіксація (суфікс)	encrypt + -ion	Шифрування
31	executable	Афіксація (суфікс)	execute + -able	Виконуваний
32	firewall	Словоскладання	fire + wall	Брандмауер
33	firmware	Словоскладання	firm + ware	Мікропрограма
34	freeware	Словоскладання	free + ware	Безкоштовне ПЗ
35	FTP	Абревіація/Акронімія	File Transfer Protocol	Протокол передачі файлів
36	google	Конверсія	власна назва → дієслово	Гуглити
37	GPU	Абревіація/Акронімія	Graphics Processing Unit	Графічний процесор
38	GUI	Абревіація/Акронімія	Graphical User Interface	Графічний інтерфейс користувача
39	hack	Конверсія	іменник ↔ дієслово	Зламати/злом
40	hardware	Словоскладання	hard + ware	Апаратне забезпечення
41	HDD	Абревіація/Акронімія	Hard Disk Drive	Жорсткий диск
42	HTML	Абревіація/Акронімія	HyperText Markup Language	Мова розмітки гіпертексту
43	HTTP	Абревіація/Акронімія	HyperText Transfer Protocol	Протокол передачі гіпертексту
44	hyperlink	Афіксація (префікс)	hyper- + link	Гіперпосилання
45	hypertext	Афіксація (префікс)	hyper- + text	Гіпертекст
46	installation	Афіксація (суфікс)	install + -ation	Встановлення
47	interface	Афіксація (префікс)	inter- + face	Інтерфейс
48	keyboard	Словоскладання	key + board	Клавіатура
49	laptop	Словоскладання	lap + top	Ноутбук
50	login	Словоскладання	log + in	Вхід у систему
51	logout	Словоскладання	log + out	Вихід із системи
52	malware	Словоскладання	malicious + software	Шкідливе ПЗ
53	middleware	Словоскладання	middle + ware	Проміжне ПЗ
54	ML	Абревіація/Акронімія	Machine Learning	Машинне навчання
55	modem	Телескопія	modulator + demodulator	Модем
56	motherboard	Словоскладання	mother + board	Материнська плата
57	multicore	Афіксація (префікс)	multi- + core	Багатоядерний
58	multitasking	Афіксація (префікс)	multi- + tasking	Багатозадачність
59	offline	Афіксація (префікс)	off- + line	Офлайн
60	online	Афіксація (префікс)	on- + line	Онлайн
61	overflow	Афіксація (префікс)	over- + flow	Переповнення
62	override	Афіксація (префікс)	over- + ride	Перевизначити
63	password	Словоскладання	pass + word	Пароль
64	pixel	Телескопія	picture + element	Піксель
65	plug-in	Словоскладання	plug + in	Плагін

66	postprocessing	Афіксація (префікс)	post- processing +	Постобробка
67	preload	Афіксація (префікс)	pre- + load	Попереднє завантаження
68	preview	Афіксація (префікс)	pre- + view	Попередній перегляд
69	programmable	Афіксація (суфікс)	program + -able	Програмований
70	programmer	Афіксація (суфікс)	program + -er	Програміст
71	RAM	Абревіація/Акронімія	Random Access Memory	Оперативна пам'ять
72	reboot	Афіксація (префікс)	re- + boot	Перезавантаження
73	reinstall	Афіксація (префікс)	re- + install	Переустановити
74	reusable	Афіксація (префікс+суфікс)	re- + use + -able	Багаторазовий
75	ROM	Абревіація/Акронімія	Read-Only Memory	Постійна пам'ять
76	screenshot	Словоскладання	screen + shot	Скріншот
77	scroll	Конверсія	іменник ↔ дієслово	Прокручувати
78	server	Конверсія	serve + -er → іменник	Сервер
79	shareware	Словоскладання	share + ware	Умовно-безкоштовне ПЗ
80	smartphone	Словоскладання	smart + phone	Смартфон
81	software	Словоскладання	soft + ware	Програмне забезпечення
82	spreadsheet	Словоскладання	spread + sheet	Електронна таблиця
83	spyware	Словоскладання	spy + ware	Програма-шпiон
84	SQL	Абревіація/Акронімія	Structured Query Language	Мова структурованих запитів
85	SSD	Абревіація/Акронімія	Solid State Drive	Твердотільний накопичувач
86	startup	Словоскладання	start + up	Запуск/старт
87	touchscreen	Словоскладання	touch + screen	Сенсорний екран
88	underflow	Афіксація (префікс)	under- + flow	Недостатність розряду
89	unreadable	Афіксація (префікс+суфікс)	un- + read + -able	Нечитабельний
90	upload	Словоскладання	up + load	Вивантажити
91	URL	Абревіація/Акронімія	Uniform Resource Locator	Уніфікований покажчик ресурсу
92	USB	Абревіація/Акронімія	Universal Serial Bus	Універсальна послідовна шина
93	user	Афіксація (суфікс)	use + -er	Користувач
94	username	Словоскладання	user + name	Ім'я користувача
95	VPN	Абревіація/Акронімія	Virtual Private Network	Віртуальна приватна мережа
96	webinar	Телескопія	web + seminar	Вебінар
97	webmaster	Словоскладання	web + master	Вебмайстер
98	webpage	Словоскладання	web + page	Веб-сторінка

99	website	Словоскладання	web + site	Веб-сайт
100	workflow	Словоскладання	work + flow	Робочий процес

Класифікація термінів за способами словотвору

1. Словоскладання (Compounding) – 35 термінів (35%)

software, hardware, download, upload, database, username, password, firewall, laptop, desktop, keyboard, motherboard, touchscreen, smartphone, malware, spyware, freeware, shareware, firmware, middleware, plug-in, backup, startup, login, logout, bitrate, bandwidth, screenshot, workflow, spreadsheet, webpage, website, webmaster, online, offline

2. Афіксація (Affixation) – 30 термінів (30%)

Суфіксація: programmer, developer, user, compiler, debugger, encryption, compression, installation, configuration, authentication, reusable, unreadable, programmable, executable, downloadable

Префіксація: reboot, reinstall, preview, preload, postprocessing, multitasking, multicore, override, underflow, overflow, interface, hyperlink, hypertext, cyberspace, cybersecurity

3. Аббревіація та Акронімія (Abbreviation & Acronymy) – 20 термінів (20%)

API, CPU, GPU, RAM, ROM, HTML, CSS, SQL, HTTP, URL, GUI, CLI, USB, VPN, DNS, FTP, SSD, HDD, AI, ML

4. Конверсія (Conversion) – 10 термінів (10%)

boot, hack, crash, debug, google, scroll, click, server, email, blog

5. Телескопія (Blending) – 5 термінів (5%)

webinar (web + seminar), modem (modulator + demodulator), codec (coder + decoder), pixel (picture + element), blog (web + log)

Статистичні дані про продуктивність способів словотвору

Спосіб словотвору	Кількість термінів	Відсоток (%)	Рівень продуктивності
Словоскладання	35	35%	Високий
Афіксація	30	30%	Високий
Абревіація/Акронімія	20	20%	Середній
Конверсія	10	10%	Середній
Телескопія	5	5%	Низький
Всього	100	100%	—

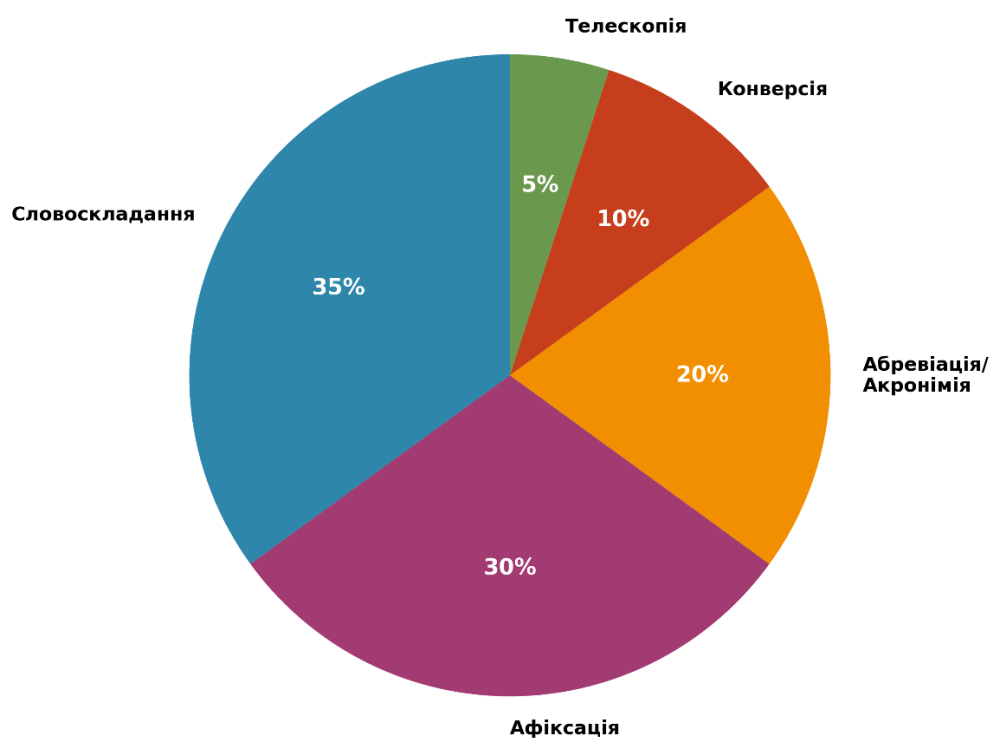

Рис. В.1. Відсоткове співвідношення способів словотворення в англійській ІТ-термінології

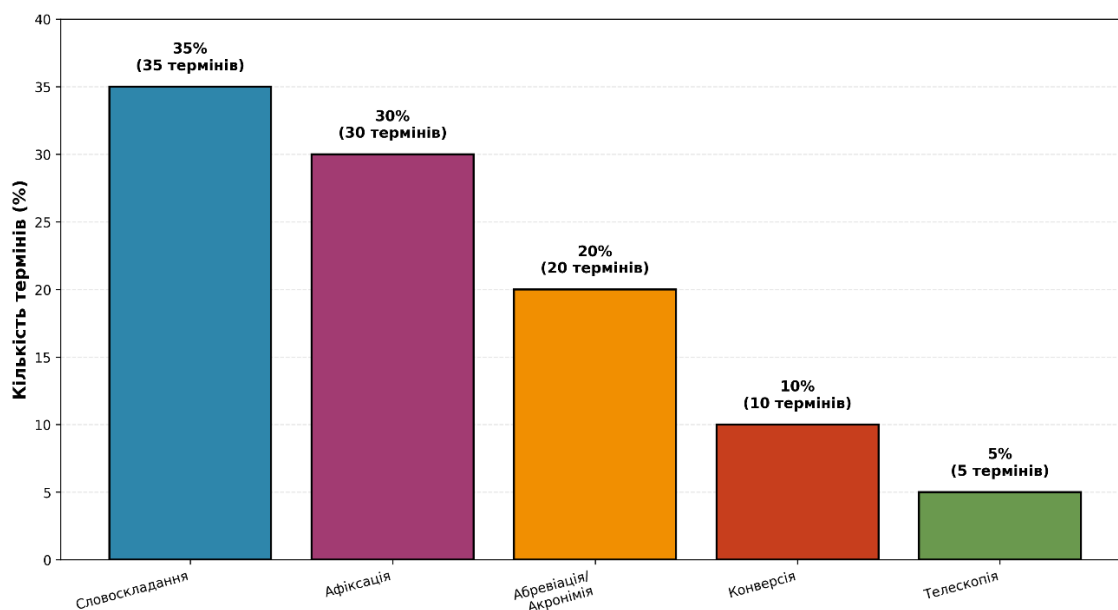

Рис. В.2. Рівні продуктивності словотворчих моделей англійських ІТ-термінів

Таблиця В.2

Продуктивність суфіксів

Суфікс	Приклади	Кількість	Продуктивність
-er	programmer, developer, user, compiler, debugger	5	Дуже висока
-ion/-tion/-ation	encryption, compression, installation, configuration, authentication	5	Висока
-able	reusable, programmable, executable, downloadable, unreadable	5	Висока
-ing	multitasking, postprocessing	2	Середня

Таблиця В.3

Продуктивність префіксів

Префікс	Приклади	Кількість	Продуктивність
re-	reboot, reinstall, reusable	3	Висока
pre-	preview, preload	2	Середня
multi-	multitasking, multicore	2	Середня
cyber-	cyberspace, cybersecurity	2	Середня
hyper-	hyperlink, hypertext	2	Середня
over-	override, overflow	2	Середня
post-	postprocessing	1	Низька
inter-	interface	1	Низька
under-	underflow	1	Низька
on-/off-	online, offline	2	Середня

Продуктивні афікси в англійській ІТ-термінології

СУФІКСИ

1. -er (утворює іменники на позначення агента/інструмента)

- programmer – програміст
- developer – розробник
- designer – дизайнер
- user – користувач
- browser – браузер
- compiler – компілятор
- debugger – налагоджувач
- scanner – сканер
- printer – принтер
- router – маршрутизатор
- server – сервер
- encoder – кодувальник
- decoder – декодер
- parser – парсер
- analyzer – аналізатор

2. -ion/-tion/-ation (утворює іменники на позначення процесу/результату)

- encryption – шифрування
- compression – стиснення
- installation – встановлення
- configuration – налаштування
- authentication – автентифікація
- authorization – авторизація
- verification – перевірка
- optimization – оптимізація
- compilation – компіляція
- integration – інтеграція
- implementation – реалізація
- computation – обчислення
- execution – виконання
- application – додаток
- connection – з'єднання

3. -able/-ible (утворює прикметники на позначення можливості)

- programmable – програмований
- executable – виконуваний
- downloadable – завантажуваний
- uploadable – вивантажуваний
- reusable – багаторазовий
- scalable – масштабований
- portable – портативний
- readable – читабельний
- writable – записуваний
- accessible – доступний
- compatible – сумісний
- configurable – налаштовуваний
- editable – редагований
- searchable – пошуковий

- clickable – клікабельний

4. -ing (утворює іменники на позначення процесу)

- programming – програмування
- computing – обчислення
- processing – обробка
- encoding – кодування
- decoding – декодування
- debugging – налагодження
- testing – тестування
- rendering – рендеринг
- streaming – потокова передача
- networking – мережева робота

5. -ment (утворює іменники на позначення результату дії)

- development – розробка
- deployment – розгортання
- attachment – прикріплення
- assessment – оцінка
- statement – оператор
- environment – середовище

ПРЕФІКСИ

1. re- (повторення дії)

- reboot – перезавантаження
- reinstall – переустановити
- reload – перезавантажити
- refresh – оновити
- rewrite – переписати
- restore – відновити
- resend – повторно відправити
- reconnect – перепідключитися
- restart – перезапустити
- reset – скинути
- replace – замінити
- recover – відновити
- rebuild – перебудувати
- reconfigure – переналаштувати
- reformat – переформатувати

2. pre- (передування)

- preview – попередній перегляд
- preload – попереднє завантаження
- preprocessing – попередня обробка
- predefined – попередньо визначений
- preinstalled – попередньо встановлений
- preset – попередньо налаштований

3. multi- (множинність)

- multitasking – багатозадачність
- multicore – багатоядерний
- multimedia – мультимедіа
- multiuser – багатокористувацький
- multithread – багатопотоковий
- multiplatform – багатоплатформний

4. cyber- (кібернетичний, віртуальний)

- cyberspace – кіберпростір
- cybersecurity – кібербезпека
- cybercrime – кіберзлочинність
- cyberattack – кібератака
- cyberbullying – кібербулінг

5. hyper- (понад-, над-)

- hyperlink – гіперпосилання
- hypertext – гіпертекст
- hypermedia – гіпермедіа

6. over- (понад, надмірно)

- overflow – переповнення
- override – перевизначення
- overwrite – перезаписати
- overclock – розігнати (процесор)

7. under- (недостатність)

- underflow – недостатність розряду
- underscore – підкреслення

8. inter- (між-, взаємо-)

- interface – інтерфейс
- internet – інтернет
- interconnect – з'єднувати
- interact – взаємодіяти

9. post- (після)

- postprocessing – постобробка
- postproduction – постпродакшн

10. un- (заперечення)

- uninstall – видалити
- unreadable – нечитабельний
- unencrypted – нешифрований
- unlimited – необмежений

Приклади складних термінів (комполітів) та їх моделі

Моделі словоскладання:

1. Noun + Noun (Іменник + Іменник) – НАЙПРОДУКТИВНІША МОДЕЛЬ

- **database** (data + base) – база даних
- **keyboard** (key + board) – клавіатура
- **software** (soft + ware) – програмне забезпечення
- **hardware** (hard + ware) – апаратне забезпечення
- **firewall** (fire + wall) – брандмауер
- **username** (user + name) – ім'я користувача
- **password** (pass + word) – пароль
- **laptop** (lap + top) – ноутбук
- **desktop** (desk + top) – настільний комп'ютер
- **motherboard** (mother + board) – материнська плата
- **screenshot** (screen + shot) – скріншот
- **spreadsheet** (spread + sheet) – електронна таблиця
- **webpage** (web + page) – веб-сторінка
- **website** (web + site) – веб-сайт
- **webmaster** (web + master) – вебмайстер
- **bandwidth** (band + width) – пропускна здатність
- **workflow** (work + flow) – робочий процес
- **touchscreen** (touch + screen) – сенсорний екран
- **smartphone** (smart + phone) – смартфон
- **bitrate** (bit + rate) – бітова швидкість

2. Adjective + Noun (Прикметник + Іменник)

- **malware** (malicious + software) – шкідливе ПЗ
- **freeware** (free + ware) – безкоштовне ПЗ
- **shareware** (share + ware) – умовно-безкоштовне ПЗ

- **firmware** (firm + ware) – мікропрограма
- **middleware** (middle + ware) – проміжне ПЗ
- **spyware** (spy + ware) – програма-шпiон

3. Verb + Noun (Дiєслово + Iменник)

- **download** (down + load) – завантажити
- **upload** (up + load) – вивантажити
- **backup** (back + up) – резервна копія

4. Verb + Adverb/Particle (Дiєслово + Прислiвник/Частка)

- **login** (log + in) – вхiд у систему
- **logout** (log + out) – вихiд iз системи
- **startup** (start + up) – запуск
- **plug-in** (plug + in) – плагiн

5. Adverb + Noun (Прислiвник + Iменник)

- **online** (on + line) – онлайн
- **offline** (off + line) – офлайн

Продуктивнiсть моделей:

Модель	Кiлькiсть прикладiв	Вiдсоток
Noun + Noun	20+	60%
Adjective + Noun	6	18%
Verb + Noun	3	9%
Verb + Particle	4	12%
Инші	2	6%

Перелік аббревіатур та акронімів у сфері ІТ

1. Програмування та розробка

Абревіатура	Розшифровка	Переклад
API	Application Programming Interface	Інтерфейс програмування додатків
SDK	Software Development Kit	Набір для розробки ПЗ
IDE	Integrated Development Environment	Інтегроване середовище розробки
GUI	Graphical User Interface	Графічний інтерфейс користувача
CLI	Command Line Interface	Інтерфейс командного рядка
OOP	Object-Oriented Programming	Об'єктно-орієнтоване програмування
SQL	Structured Query Language	Мова структурованих запитів
JSON	JavaScript Object Notation	Нотація об'єктів JavaScript
XML	Extensible Markup Language	Розширювана мова розмітки
HTML	HyperText Markup Language	Мова розмітки гіпертексту
CSS	Cascading Style Sheets	Каскадні таблиці стилів
PHP	Hypertext Preprocessor	Препроцесор гіпертексту
AJAX	Asynchronous JavaScript and XML	Асинхронний JavaScript і XML
REST	Representational State Transfer	Передача стану подання
SOAP	Simple Object Access Protocol	Простий протокол доступу до об'єктів

2. Апаратне забезпечення

Абревіатура	Розшифровка	Переклад
CPU	Central Processing Unit	Центральний процесор
GPU	Graphics Processing Unit	Графічний процесор
RAM	Random Access Memory	Оперативна пам'ять
ROM	Read-Only Memory	Постійна пам'ять
HDD	Hard Disk Drive	Жорсткий диск
SSD	Solid State Drive	Твердотільний накопичувач
USB	Universal Serial Bus	Універсальна послідовна шина
HDMI	High-Definition Multimedia Interface	Мультимедійний інтерфейс високої чіткості
VGA	Video Graphics Array	Відеографічний масив
PSU	Power Supply Unit	Блок живлення
LCD	Liquid Crystal Display	Рідкокристалічний дисплей
LED	Light-Emitting Diode	Світлодіод

3. Мережі та Інтернет

Абревіатура	Розшифровка	Переклад
HTTP	HyperText Transfer Protocol	Протокол передачі гіпертексту
HTTPS	HTTP Secure	Захищений HTTP
FTP	File Transfer Protocol	Протокол передачі файлів
IP	Internet Protocol	Інтернет-протокол
TCP	Transmission Control Protocol	Протокол керування передачею
UDP	User Datagram Protocol	Протокол користувацьких дейтаграм
DNS	Domain Name System	Система доменних імен
VPN	Virtual Private Network	Віртуальна приватна мережа
LAN	Local Area Network	Локальна мережа
WAN	Wide Area Network	Глобальна мережа

WiFi	Wireless Fidelity	Бездротова мережа
URL	Uniform Resource Locator	Уніфікований покажчик ресурсу
ISP	Internet Service Provider	Інтернет-провайдер
SSL	Secure Sockets Layer	Рівень захищених сокетів
SSH	Secure Shell	Захищена оболонка

4. Безпека

Абревіатура	Розшифровка	Переклад
DDoS	Distributed Denial of Service	Розподілена атака відмови в обслуговуванні
VPN	Virtual Private Network	Віртуальна приватна мережа
AES	Advanced Encryption Standard	Розширений стандарт шифрування
RSA	Rivest–Shamir–Adleman	Алгоритм RSA
PKI	Public Key Infrastructure	Інфраструктура відкритих ключів
2FA	Two-Factor Authentication	Двофакторна автентифікація

5. Штучний інтелект і ML

Абревіатура	Розшифровка	Переклад
AI	Artificial Intelligence	Штучний інтелект
ML	Machine Learning	Машинне навчання
DL	Deep Learning	Глибоке навчання
NLP	Natural Language Processing	Обробка природної мови
CNN	Convolutional Neural Network	Згортова нейронна мережа
RNN	Recurrent Neural Network	Рекурентна нейронна мережа

6. Бази даних

Абревіатура	Розшифровка	Переклад
DBMS	Database Management System	Система керування базами даних
SQL	Structured Query Language	Мова структурованих запитів
NoSQL	Not Only SQL	Не тільки SQL
CRUD	Create, Read, Update, Delete	Створити, Прочитати, Оновити, Видалити

7. Операційні системи

Абревіатура	Розшифровка	Переклад
OS	Operating System	Операційна система
BIOS	Basic Input/Output System	Базова система вводу/виводу
UEFI	Unified Extensible Firmware Interface	Уніфікований розширюваний інтерфейс мікропрограм

Приклади конверсії в англійській IT-термінології

1. Іменник → Дієслово

Іменник	Дієслово	Приклад використання
email (електронна пошта)	to email (надіслати e-mail)	I will email you the document.
google (Google)	to google (гуглити)	Let me google that information.
text (текст)	to text (надсилати SMS)	I'll text you later.
boot (завантаження)	to boot (завантажити систему)	Boot the computer and check the error.
crash (збій)	to crash (зависати)	The system crashed during the update.
hack (злом)	to hack (зламати)	Someone tried to hack my account.
scroll (прокручування)	to scroll (прокручувати)	Scroll down to see more options.
click (клік)	to click (клацати)	Click the button to continue.
bookmark (закладка)	to bookmark (додати в закладки)	Bookmark this page for later.
archive (архів)	to archive (архівувати)	Archive old emails to free up space.
backup (резервна копія)	to backup (створити резервну копію)	Don't forget to backup your data.
screenshot (скріншот)	to screenshot (зробити скріншот)	Screenshot the error message.
format (формат)	to format (форматувати)	Format the hard drive before installing.
filter (фільтр)	to filter (фільтрувати)	Filter the search results by date.
debug (налагодження)	to debug (налагоджувати)	We need to debug this code.

2. Дієслово → Іменник

Дієслово	Іменник	Приклад використання
to access (отримувати доступ)	access (доступ)	I don't have access to this folder.
to update (оновлювати)	update (оновлення)	Install the latest software update.
to download (завантажувати)	download (завантаження)	The download is complete.
to upload (вивантажувати)	upload (вивантаження)	The upload failed due to connection issues.
to scan (сканувати)	scan (скан)	Run a virus scan on your computer.
to print (друкувати)	print (роздруковка)	The print quality is excellent.
to save (зберігати)	save (збереження)	Did you do a save before closing?
to search (шукати)	search (пошук)	Use the search function to find files.
to input (вводити)	input (ввід)	Check your input for errors.
to output (виводити)	output (вивід)	The output looks incorrect.

3. Прикметник → Дієслово

Прикметник	Дієслово	Приклад використання
------------	----------	----------------------

default (стандартний)	to default (встановити за замовчуванням)	The system will default to English.
---------------------------------	---	-------------------------------------

4. Власна назва → Дієслово

Власна назва	Дієслово	Приклад використання
Google	to google (гуглити)	Google the answer if you're not sure.
Skype	to skype (зв'язатися через Skype)	Let's skype tomorrow at 3 PM.
Zoom	to zoom (провести Zoom-зустріч)	We'll zoom with the team next week.